Rok VI.  Nr 2.

# DZIENNIK URZĘDOWY

## KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO KRAKOWSKIEGO

WYDAWANY Z FUNDUSZÓW NAUCZYCIELSTWA OKRĘGU.

Kraków, dnia 21 lutego 1927 r.

TREŚĆ:

---

21.

## ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW [1])

(z dnia 28 stycznia 1927 r.)

**w sprawie utworzenia Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego, Rady Naukowej Wychowania Fizycznego, oraz Wojewódzkich, Powiatowych i Miejskich Komitetów Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego.**

Na zasadzie art. 15 i 18 dekretu o tymczasowej organizacji Władz Naczelnych z dnia 3 stycznia 1918 roku (Dz. Pr. K. P. Nr. 1, poz. 1) zarządza się, co następuje:

§ 1.

Dla kierownictwa pracami, dotyczącemi powszechnego wychowania fizycznego oraz przysposobienia wojskowego, ustanawia się przy Ministrze Spraw Wojskowych Państwowy Urząd Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego.

§ 2.

Na czele Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego stoi dyrektor, mianowany przez Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

§ 3.

Organizację oraz szczegółowy zakres działania Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego ustala rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych, wydane w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

---

[1]) Ogłoszone w Monitorze Polskim z dnia 3 lutego 1927 r. Nr. 26.

§ 4.

Kredyty budżetowe, przeznaczone na wychowanie fizyczne i przysposobienie wojskowe, przewidywane będą w odpowiednich częściach budżetu państwowego; administruje niemi dyrektor Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego.

§ 5.

Przy Ministerstwie Spraw Wojskowych zostaje utworzona Rada Naukowa Wychowania Fizycznego celem prowadzenia badań naukowych, wydawania opinji i stawiania wniosków w zakresie powszechnego wychowania fizycznego w sprawach wniesionych do tejże Rady przez Państwowy Urząd Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego.

§ 6.

W skład Rady Naukowej Wychowania Fizycznego wchodzą:

a) Minister Spraw Wojskowych, względnie wyznaczony przez niego zastępca, jako przewodniczący;
b) osoby powołane przez Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych oraz Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z pośród uczonych i znawców wychowania fizycznego, jakoteż wybitnych higjenistów i pedagogów;
c) dyrektor Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego, delegowany przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego urzędnik Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, oraz Dyrektor Departamentu Służby Zdrowia w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych.

Ogólna liczba członków Rady Naukowej Wychowania Fizycznego nie może przenosić 25-ciu.

Powołanie członków Rady Naukowej Wychowania Fizycznego wymienionych w § 6 lit. b) następuje na 2 lata.

§ 7.

Sposób wykonywania swych czynności określi Rada Naukowa Wychowania Fizycznego w wydanym przez siebie regulaminie wewnętrznym Rady.

§ 8.

Minister Spraw Wojskowych powołuje do życia w poszczególnych województwach Wojewódzkie Komitety Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego, których zadaniem jest koordynowanie i popieranie działalności organów państwowych, samorządowych i społecznych na obszarze danego województwa w sprawach wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego.

§ 9.

W skład Wojewódzkiego Komitetu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego wchodzą:

a) wojewoda, dowódca okręgu korpusu, wyznaczony przez Ministra Spraw Wojskowych, i kurator okręgu szkolnego miejsca siedziby województwa, względnie delegaci tychże osób;
b) czterech dalszych członków powołanych przez Ministra Spraw Wojskowych, względnie przez osobę do powołania ich przez Ministra Spraw Wojskowych upoważnioną.

§ 10.

Wojewódzki Komitet Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego działa w myśl ogólnych dyrektyw Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego, składa temuż sprawozdania ze swej działalności i przedstawia swoje wnioski w zakresie wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego. Ponadto wykonywa on ogólny nadzór nad Powiatowemi i Miejskiemi Komitetami Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego i wydaje im zarządzenia w myśl dyrektyw Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego.

§ 11.

W miastach powiatowych utworzone być mogą w miarę potrzeby Powiatowe Komitety Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego, których zadaniem jest koordynowanie na obszarze powiatu działalności organów państwowych, samorządowych i społecznych w sprawach wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego, oraz popieranie wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego w powiecie.

W poszczególnych miastach, nie będących miastami powiatowemi, mogą być utworzone osobne Miejskie Komitety Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego dla odnośnych miast.

§ 12.

Powiatowe i Miejskie Komitety Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego powołuje przewodniczący Wojewódzkiego Komitetu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego.

§ 13.

W skład Powiatowego (Miejskiego) Komitetu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego wchodzą w charakterze członków osoby powołane przez przewodniczącego Wojewódzkiego Komitetu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego, ponadto zaś członkami tego Komitetu są wyznaczeni przez władze wojskowe — oficer przysposobienia wojskowego, oraz oficer instrukcyjny.

Ilość członków Powiatowego (Miejskiego) Komitetu nie może przenosić 20-tu.

Przewodniczącego Komitetu wyznacza przewodniczący Wojewódzkiego Komitetu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego.

§ 14.

Powiatowe (Miejskie) Komitety Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego tworzyć mogą w poszczególnych miejscowościach powiatu, względnie w miastach, będących siedzibą Miejskiego Komitetu, miejscowe komisje sportowe, składające się z powołanych przedstawicieli miejscowych klubów i organizacyj sportowych. Miejscowe Komisje sportowe mają na celu współpracę z Powiatowemi (Miejskiemi) Komitetami Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego.

Przewodniczącym miejscowej komisji sportowej jest wyznaczony przez władze wojskowe oficer instrukcyjny lub instruktor wychowania fizycznego, o ile zaś w danej miejscowości oficera takiego niema, przewodniczącego wyznacza przewodniczący Powiatowego (Miejskiego) Komitetu.

§ 15.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 1925 r. w sprawie utworzenia Rady Naczelnej Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego oraz Wojewódzkich i Powiatowych Komitetów Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego (Dz. U. R. P. Nr. 45, poz. 314), oraz zmieniające je rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 lipca 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 83, poz. 575), tracą z dniem ogłoszenia niniejszego rozporządzenia moc obowiązującą.

Minister Spraw Wojskowych unormuje rozporządzeniem sprawę przekazania czynności powyższych instytucyj dyrektorowi Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego tudzież Radzie Naukowej Wychowania Fizycznego, oraz Komitetom, przewidzianym w niniejszem rozporządzeniu.

§ 16.

Wykonanie niniejszego rozporządzenia powierza się Ministrowi Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych oraz Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

§ 17.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów i Minister Spraw Wojskowych: (—) *J. Piłsudski.*
Minister Spraw Wewnętrznych: (—) *Składkowski.*
Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego: (—) *Dr. Dobrucki.*

---

22.

## INSTRUKCJA [1])

z dnia 7 stycznia 1927 r.

**Ministra Pracy i Opieki Społecznej oraz Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego — w sprawie postępowania Inspektorów Pracy przy wizytowaniu warsztatów szkół zawodowych.**

§ 1. W celu zapewnienia warunków higjeny i bezpieczeństwa pracy w warsztatach i zakładach maszynowych szkół zawodowych, inspektor pracy może zwiedzać te warsztaty i zakłady o każdej porze, w której są one czynne, w obecności dyrektora szkoły.

Przystępując do wizytacji, Inspektor Pracy zawiadamia o tem dyrektora szkoły, do którego też powinien się zwracać o wszelkie potrzebne informacje i wyjaśnienia.

§ 2. W kancelarji każdej szkoły zawodowej, posiadającej warsztaty, winna się znajdować księga do uwag Inspektora Pracy, do której ten ostatni wpisuje swoje spostrzeżenia z zakresu higjeny i bezpieczeństwa pracy w warsztatach, wskazując jednocześnie, jakie środki należy przedsięwziąć dla usunięcia zauważonych braków i uchybień.

§ 3. Dyrektor szkoły winien zastosować się do wskazówek Inspektora Pracy, przewidzianych w § 2-gim niniejszej instrukcji. Jeżeli zadośćuczynienie tego rodzaju wskazówkom połączone jest z większemi kosztami, przekraczającemi kwoty, do wydatkowania których upoważniony jest dyrektor szkoły, bądź też z jakiego innego powodu, szczególnie natury szkolnej, wykonania tych wskazówek nie uzna za możliwe, winien zawiadomić o tem Inspektora Pracy, który dokonywał wizytacji, w terminie dwutygodniowym od dnia wizytacji. Inspektor Pracy występuje wówczas z przedstawieniem do swej władzy przełożonej (a to: inspektor obwodowy do inspektora okręgowego, zaś inspektor okręgowy do inspektora głównego), która występuje z właściwym wnioskiem do władz, którym szkoła podlega, a mianowicie do Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawach, dotyczących szkół bezpośrednio podległych Ministerstwu, w innych do właściwego Kuratora Okręgu Szkolnego.

§ 4. W razie, gdy zauważone przez Inspektora Pracy braki i uchybienia zagrażają każdej chwili niebezpieczeństwem dla życia lub ciężkiem uszkodzeniem ciała zatrudnionych (która to okoliczność winna być w księdze dla uwag Inspektora Pracy zaznaczona), termin dwutygodniowy, przewidziany w art. 3-cim niniejszej instrukcji, skraca się do dni 2-ch.

§ 5. Wszelkie kwestje sporne, wynikłe z powodu ingerencji Inspektorów Pracy do warsztatów szkolnych, rozstrzygają przełożone władze

---

[1]) Ogłoszona w Monitorze Polskim z dnia 28 stycznia 1927 roku Nr. 22.

szkolne, wymienione w art. 3-cim (Minister WR. i OP. względnie Kurator Okręgu Szkolnego).

§ 6. Instrukcja niniejsza wchodzi w życie z dniem 1 marca 1927 r

Minister, Kierownik Ministerstwa Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego: (—) *K. Bartel.*
Minister Pracy i Opieki Społecznej: (—) *Dr. Jurkiewicz.*

---

23.

## ROZPORZĄDZENIE

**Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego**

z dnia 8 stycznia 1927 r.

**w sprawie przyznawania prywatnym szkołom średnim ogólnokształcącym praw gimnazjów państwowych.**

Zmieniam częściowo rozporządzenie z dnia 7 listopada 1924 roku L. 12600/II. w sprawie przyznawania prywatnym szkołom średnim praw gimnazjów państwowych (Dz. Urz. Min. WR. i OP. Nr. 20/142 z 1924 r. poz. 206), a mianowicie nadaję paragrafowi 11 przytoczonego rozporządzenia następujące brzmienie:

§ 11. Nadawanie szkołom prywatnym praw gimnazjów państwowych odbywa się co roku w miesiącach kwietniu i maju na następny rok szkolny. Nadane prawa obowiązują od września do końca następnego roku szkolnego i ewentualnie na dalszy rok lub lata.

Kuratorja Okręgów Szkolnych przesyłają Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego swoje wnioski o nadanie praw przed 1-szym kwietnia danego roku i do wniosków dołączają sprawozdania co do każdej szkoły oddzielnie.

Sprawozdania winny się opierać na wizytacjach szkół w danym roku szkolnym.

Minister, Kierownik Ministerstwa: wz. *W. Żłobicki.*

---

24.

## OKÓLNIK

**Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do Kuratorjów Okręgów Szkolnych — w sprawie wynagrodzenia kontraktowych lekarzy i dentystów szkolnych w państwowych szkołach zawodowych.**

W uzupełnieniu okólnika [1]) z dnia 6 września 1926 r. Nr. O. Prez.

---

[1]) Przedrukowany w Dzienniku Urzędowym Kuratorjum Nr. 10 z 1926 r.

7617/26 (Dz. Urz. Ministerstwa WR. i OP. Nr. 13 poz. 177) zarządzam, co następuje:

§ 1. Normy wynagrodzenia podane w § 1 okólnika z dnia 6 września 1926 r. Nr. O. Prez. 7617/26 (Dz. Urz. Min. WR. i OP. Nr. 13 poz. 177) odnoszą się do wynagrodzenia kontraktowych lekarzy szkolnych, płatnych od godzin, we wszystkich państwowych szkołach zawodowych.

§ 2. Kontraktowi dentyści szkolni, płatni od godzin, w państwowych szkołach zawodowych otrzymują miesięcznie za 1 godzinę tygodniowej pracy wynagrodzenie, odpowiadające $^1/_{18}$ części uposażenia grupy IX-tej szczebla a z dodatkami: regulacyjnym i ewentualnie stołecznym lub kresowym.

Wynagrodzenie powyższe wypłaca się co miesiąc z góry.

§ 3. Przy ustalaniu liczby godzin tygodniowej pracy kontraktowych lekarzy i dentystów szkolnych przyjąć należy następujące normy:

a) dla lekarzy w szkołach, posiadających warsztaty maszynowe, oraz w szkołach, posiadających internaty — 1 godzinę pracy na 20 uczniów;

b) dla lekarzy w innych szkołach — 1 godzinę pracy na 30 uczniów;

c) dla dentystów — 1 godzinę pracy na 30 uczniów.

§ 4. Normy powyższe wchodzą w życie z dniem 1 września 1926 r.

Minister, Kierownik Ministerstwa Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego: (—) *K. Bartel.*

---

25.

Ministerstwo Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego.
Nr. O. Prez. 12320/26.

Warszawa, dnia 13 grudnia 1926 r.

**Do**

**Kuratorjów Okręgów Szkolnych i Liceum Krzemienieckiego — w sprawie zamykania szkół i klas z powodu epidemji.**

Z powodu bardzo często zdarzających się przypadków zbyt pochopnego zamykania szkół przez zarządy szkół na wniosek lekarzy urzędowych Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych (Departamentem Służby Zdrowia) przypomina obowiązujące przepisy zapobiegawcze przeciwko szerzeniu się chorób zakaźnych. Przepisy te, dotyczące wszystkich szkół i zakładów wychowawczych, wydane zostały w r. 1918 przez Ministerstwo WR. i OP. (Dz. Urz. z 1918 r. Nr. 3 poz. 10) w porozumieniu z ówczesnem Ministerstwem Zdrowia Publicznego.

W sprawie zaś zamykania szkół w przypadkach chorób zakaźnych Komisja międzyministerjalna ustala następujące przepisy:

| W przypadkach: | Kiedy należy zamknąć klasę lub całą szkołę? |
|---|---|
| płonicy (szkarlatyny) i błonicy (dyfterytu) | Jeżeli w tej samej klasie zdarzyło się kilka przypadków zachorowań na płonicę, poddać klasę odkażeniu i zamknąć ją na 2 tygodnie. Jeżeli liczne przypadki zdarzyły się w kilku klasach, zamknąć szkołę conajmniej na 2 tygodnie i poddać całą szkołę odkażeniu. |
| ospy naturalnej | W razie choćby jednego przypadku ospy naturalnej zamknąć szkołę dla dokonania odkażenia. Współkolegom chorego zaszczepić ospę. U reszty sprawdzić. |
| odry | Jeżeli więcej, niż czwarta część dzieci w klasie zapadła, klasę zamknąć na 2 tygodnie. Uwzględnić liczbę dzieci, które odry nie przebywały. |
| krztuśca (kokluszu) | W razie licznych przypadków krztuśca zamknąć klasę lub szkołę dla dokonania odkażenia. |
| drętwicy karku | W razie kilku przypadków zamknąć szkołę dla dokonania odkażenia. |
| tyfusu (duru) brzusznego | W razie wystąpienia kilku przypadków zachorowań w szkole, poddać badaniu wodę do picia w szkole i odkazić miejsca ustępowe. Zamykanie szkół jest zbędne. |
| biegunki krwawej (czerwonki-dezenterji) | W razie wystąpienia kilku przypadków o złośliwym przebiegu zamknąć szkołę na trzy dni i poddać ją odkażeniu, zwłaszcza miejsca ustępowe. |

W przypadkach różyczki, ospy wietrznej, świnki zamykać szkół lub klas nie należy.

Uwaga: przez odkażanie klas lub szkoły rozumieć należy: staranne wyszorowanie podłogi, kilkakrotne wytarcie ścian, sprzętów, zwłaszcza ławek, ram okiennych ścierkami, przepojonemi rozcieńczoną wodą krezolową (4 łyżki rozcieńczonego mydła krezolowego na litr wody) lub zmoczonemi w roztczynie sublimatu (pastylka jednogramowa sublimatu na litr wody). W czasie odkażania pomieszczenia szkolne należy starannie wietrzyć.

Terminy niedopuszczania do szkoły chorego dziecka oraz osób z pośród personelu nauczycielskiego i służebnego w przypadkach o przebiegu normalnym, jak również terminy niedopuszczania do szkoły, po odosobnieniu chorego, tych jego współmieszkańców, którzy poprzednio danej choroby

nie przechodzili, podane są w Dz. Urz. Ministerstwa WR. i OP. z dnia 15 marca 1918 r. oraz w biuletynie Ministerstwa Zdrowia z tegoż roku.

Ministerstwo na koniec zaznacza, że Ministerstwo Spraw Wewnętrznych okólnikiem Generalnego Dyrektora Służby Zdrowia z dn. 6 listopada 1926 r. Nr. $\frac{\text{Z. Z. 9321/26}}{\text{Z. 17}}$ zawiadomiło o powyższem wojewódzkie urzędy zdrowia i lekarzy urzędowych.

Za Ministra, Kierownika Ministerstwa: wz. *Żłobicki* wr.
Podsekretarz Stanu.

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Krak. Kraków, dnia 27 grudnia 1926 r.
L. O. 1919/26.

**Dyrekcjom państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych i Radom Szkolnym Powiatowym w Okręgu — w sprawie zamykania szkół i klas z powodu epidemji**

do wiadomości i zastosowania się.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. Riemer* wr.

---

26.

L. O. 101/27. Kraków, dnia 19 stycznia 1927 r.

**Do**

**Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych oraz Rad Szkolnych Powiatowych w Okręgu — w sprawie zwrotu dokumentów, nadesłanych w związku z wykonaniem art. 97 ustawy emerytalnej.**

Na podstawie rozporządzenia Ministerstwa WR. i OP. z 30/XII 1926 Nr. I. 19653/26 Kuratorjum oznajmia, że stosowanie art. 97 ustawy emerytalnej jest dzisiaj aktualne jedynie w tych wypadkach, gdy nauczyciel wzgl. funkcjonarjusz państwowy już przechodzi w stan spoczynku. Ministerstwo, nie chcąc bez potrzeby przetrzymywać u siebie dokumentów, które mogą być potrzebne nauczycielom wzgl. funkcjonarjuszom państwowym w czasie ich służby czynnej, postanowiło zwrócić bez rozpatrzenia prośby i dokumenty nauczycieli publicznych szkół powszechnych, seminarjów nauczycielskich, preparand, szkół średnich ogólnokształcących, szkół zawodowych i urzędników inspektoratów szkolnych, nadesłane w latach 1924, 1925 i 1926 w związku z wykonaniem tegoż artykułu.

Sprawa więc zaliczenia pracy zawodowej względnie służby nauczycielskiej, zaliczonej przez Komisję weryfikacyjną, a nie podlegającej zaliczeniu do wysługi emerytalnej na podstawie ustępu 1-go art. 81 ustawy emerytalnej, będzie zadecydowana przez właściwe władze przy przejściu

odnośnego nauczyciela względnie funkcjonarjusza państwowego w stan spoczynku.

W związku z powyższem w sprawach, przy których będzie zachodziła potrzeba zastosowania postanowień art. 97, należy dołączać:

1. oryginalny dekret weryfikacyjny,

2. dokumenty, stwierdzające pracę zawodową względnie służbę, zaliczoną przez Komisję weryfikacyjną, a nie zaliczalną do wysługi emerytalnej na podstawie ustępu 1-go art. 81 ustawy emerytalnej,

3. tabelę personalną względnie arkusz nauczycielski wraz z oceną kwalifikacyjną z trzech ostatnich lat.

Zarazem zawiadamia się, że dokumenty, zwracane przez Ministerstwo, przesyłane będą w miarę ich nadsyłania, odnośnym władzom szkolnym I instancji wraz z formularzem na odpowiedź, który Dyrekcja (Rada Szkolna Powiatowa) zaadresuje i doręczy petentom za dowodem odbioru.

Kurator Okręgu Szkolnego: wz. *Przyjemski* wr.
Naczelnik Wydziału.

---

27.

L. O. 103/27. Kraków, dnia 3 lutego 1927 r.

**Do**

**Wydziałów, Oddziałów Kuratorjum, Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych oraz Rad Szkolnych Powiatowych w Okręgu — w sprawie zarachowywania zwrotów, pochodzących z wypłat, dokonanych w ubiegłych okresach budżetowych oraz zarachowywania zwrotów sum niewłaściwie lub nadmiernie wpłaconych w ubiegłych okresach budżetowych.**

Nawiązując do ostatniego ustępu zarządzenia z dnia 21 czerwca 1926 r. L. O. 959/26, ogłoszonego w Dzienniku Urzędowym Kuratorjum Nr. 8 z r. 1926, Kuratorjum zawiadamia na podstawie rozporządzenia Ministerstwa WR. i OP. z dnia 14 stycznia 1927 r. O. R. 17006/26, że Ministerstwo Skarbu pismem z dnia 18 listopada 1926 r. N. DK. 4280/WAK. zawiadomiło, iż ze względu na układ budżetu zmiany te **narazie jeszcze nie obowiązują**. Wobec tego przychody, wynikłe ze zwrotu wydatków budżetowych, uskutecznionych w ubiegłych okresach, jakoteż wydatki, wynikłe ze zwrotu sum budżetowych niewłaściwie lub nadmiernie wpłaconych w ubiegłych okresach, należy nadal zarachowywać w dotychczasowy sposób, zgodnie z §§ 18 i 51 Przepis. rach. kas. oraz § 58 Instrukcji dla kas skarb., przyczem stosowane mają być nadal postanowienia rozdziału I p. 3 okólnika Ministr. Skarbu z dnia 11 stycznia 1925 r. Nr. DK. 6219/24/WAK. (strona 12) w sprawie zawiadamiania przez kasy skarbowe władz o zwrotach wydatków z ubiegłych okresów budżetowych, podanego do wiadomości zarządzeniem Nr. 584-OR.-25 z dnia 29 stycznia 1925 r. (zarządzenie Kuratorjum z dnia 12/II 1925 r. L. 318/O.).

Za Kuratora Okręgu Szkolnego: *Dr Lewicki* wr.
Naczelnik Wydziału.

---

28.

L. O. 104/27. Kraków, dnia 3 lutego 1927 r.

**Do**

**Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych oraz Rad Szkolnych Powiatowych w Okręgu — w sprawie przyjmowania papierów wartościowych jako wadja i kaucje.**

Kuratorjum zawiadamia na podstawie rozporządzenia Ministerstwa WR. i OP. z dnia 14 stycznia 1927 Nr. OR. 65/27, że Ministerstwo Skarbu rozporządzeniem z dnia 28 grudnia 1926 r. L. DOP. 5618/V ustaliło wysokość ceny, do jakiej mogą być przyjmowane papiery wartościowe przez władze i urzędy państwowe, jako wadja oraz kaucje na zabezpieczenie wszelkiego rodzaju umów oraz zaliczek wypłacanych na dostawy i roboty rządowe, jak również na zabezpieczenie udzielanych przez Skarb Państwa kredytów akcyzowych, celnych i transportowych.

| Termin płat. koponu | NAZWA PAPIERU | Wartość nominal. | Wartość depozyt. w złotych |
|---|---|---|---|
| | *A)* **Papiery państwowe.** | | |
| 1/IV i 1/X | 8% państwow. poż. konw. 55/Dz. U. R. P. Nr. ex 24 poz. 543) | w złocie 100 | 140 |
| 1/IV i 1/X | 6% poż. dol. z r. 1918—1920 (dolary) | dol. 100 | 600 |
| 1/II i 1/VIII | 10% poż. kol. S. I. (Dz. U. R. P. Nr. 5 ex 24 poz. 40 oraz rozp. Min. Skarbu Dz. U. R. P. Nr. 83 ex 24 poz. 798) | w złocie 100 | 140 |
| 2/I i 1/VII | 5% państw. poż. konw. (Dz. U. R. P. N. 96 ex 26 poz 560) | zł. 100 | 45 |
| 1/II i 1/VIII | 5% obl. S. II. prem. poż. dol. (Dz. U. R. P. N. 129 ex 25 poz. 919) | dol. 5 | 40 |
| | *B)* **Listy zastawne i obligacje państwowych instytucyj kredytowych.** | | |
| 30/VI i 31/XII | 8% list. zastaw. BGK. (Dz U. R. P. N. 46 ex 24 poz. 478) | w złocie 100 | 110 |
| 2/I i 2/VI | 8% list. zast. Państw. B-ku Roln. względnie zobowiązania na te listy | w złocie 100 | 110 |
| | *C)* **Listy zastawne instytucyj kredytowych prywatnych, gwarantowanych przez Skarb Państw.** | | |
| 1/IV i 1/X | 7% list. zast. Tow. Kred. Przem. Pol. (Dz. U. R. P. Nr. 113 ex 20 poz. 737) | f. ang. 1 | 20 |
| | *D)* **Akcje Banku Polskiego.** | zł. 100 | 75 |

Papiery wartościowe, przyjmowane jako wadja i kaucje, winny być zaopatrzone w bieżący kupon.

Poprzednie obwieszczenie w tymże przedmiocie traci moc obowiązującą.

Za Kuratora Okręgu Szkolnego: *Dr Lewicki* wr.
Naczelnik Wydziału.

29.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Nr. O. Prez. 460/27.

Warszawa, dnia 27 stycznia 1927 r.

Do

**PP. Kuratorów Okręgów Szkolnych i Wizytatora Liceum Krzemienieckiego — w sprawie wysokości opłaty za policzenie do emerytury czasu służby pomocniczo-kancelaryjnej.**

W związku z okólnikami z dnia 14 lipca 1925 r. L. O. Prez. 6415/25, 20 listopada 1925 L. O. Prez. 10370/25, 2 czerwca 1926 L. O. Prez. 3814/26 i 29 listopada 1926 r. L. 12515/26, Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, opierając się na okólniku Ministerstwa Skarbu z dnia 30-go listopada 1926 r. L. 17498/DB/Em. udziela następujących wyjaśnień w sprawie zaliczania czasu służby pomocniczo-kancelaryjnej do wysługi emerytalnej i obliczania opłat na cele zaopatrzenia:

Uchwała Rady Ministrów z 25/4 1925 r. i 13/5 1925 (okólnik z dnia 14 lipca 1925 r. L. O. Prez. 6415/25) odnosi się wyłącznie do pomocników (czek) kancelaryjnych, którzy zamianowani zostali oficjantami (kami) kancelaryjnymi i w tym charakterze przeszli w stan spoczynku względnie dotychczas pozostają w służbie czynnej.

Opłata na cele zaopatrzenia tych pracowników wynosi za każdy miesiąc po 4 zł., a za czas wojskowej służby obowiązkowej po 2 zł. Uchwała Rady Ministrów z dnia 14/10 1925 r. (okólnik z dnia 20 listopada 1925 r. L. O. Prez. 10370/25) odnosi się do pomocników kancelaryjnych, którzy zostali zamianowani urzędnikami.

Pomocnik kancelaryjny, który został mianowany urzędnikiem referendarskim bez względu na to, czy był, czy też nie był oficjantem kancelaryjnym, opłaca na cele zaopatrzenia za czas służby pomocniczo-kancelaryjnej 3% (względnie 3.8) od przyjętej zasadniczej płacy 2.200 złotych (okólnik z dnia 2 czerwca 1926 r. L. O. Prez. 3814/26), zaś wszyscy inni urzędnicy opłacają na cele pensyjne 3% względnie 3.8% od zasadniczej płacy 1600 zł.

Za Ministra: *Dr M. Pollak* wz. Dyrektor Departamentu.

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Krak. L. O. 178/27.

Kraków, dnia 5 lutego 1927 r.

**Wydziałom, Oddziałom Kuratorjum oraz Radom Szkolnym Powiatowym w Okręgu**

do wiadomości w związku z zarządzeniem z dnia 11 grudnia 1926 L. O. 1806/26.

Za Kuratora Okręgu Szkolnego: *Dr Lewicki* wr.
Naczelnik Wydziału.

---

30.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.
Nr. O. Prez. 12968/26.

Warszawa, dnia 19 stycznia 1927 r.

**Do wszystkich Władz, urzędów i zakładów naukowych, podległych bezpośrednio Ministerstwu — w sprawie przekazywania pieniędzy przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych.**

Przesyłki pieniężne i wartościowe, wychodzące z urzędów, a przeznaczone dla zagranicy i odwrotnie, uskuteczniane dotychczas były za pośrednictwem Ministerstwa Spraw Zagranicznych. W szczególności Ministerstwo Spraw Zagranicznych dotychczas przesyłało:

1) pieniądze w różnych walutach oraz opieczętowane listy wartościowe władz i urzędów w Polsce do urzędów zagranicznych i odwrotnie;

2) pieniądze w różnych walutach, względnie papiery wartościowe, (tytułem rent, alimentów, odszkodowań wszelkich i inne należności), nadsyłane przez podległe Ministerstwu urzędy zagraniczne do osób prywatnych, zamieszkałych na terenie Rzeczypospolitej Polskiej;

3) pieniądze w różnych walutach tytułem składek i ofiar, nadsyłane przez podległe Ministerstwu urzędy zagraniczne do różnych instytucyj społecznych i dobroczynnych w Polsce;

4) pieniądze w różnych walutach osób prywatnych do urzędów konsularnych R. P., położonych na terenie Z. S. R. R., przeznaczone na opłaty, związane z wydobyciem dokumentów od władz sowieckich i inne pieniądze i przesyłki wartościowe.

Ponieważ uskutecznianie przesyłek pieniężnych i wartościowych za pośrednictwem M. S. Z. nie znajduje obecnie uzasadnienia, a powoduje jedynie zwłokę w doręczaniu i obciąża Ministerstwo Spraw Zagranicznych zbędnemi kosztami w związku z załatwieniem tego rodzaju spraw, Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na skutek zwrócenia się Ministerstwa Spraw Zagranicznych poleca:

1) ażeby wszystkie urzędy i zakłady naukowe przesyłały wszelkie sumy pieniężne i przesyłki wartościowe, przeznaczone dla urzędów dyplomatyczno-konsularnych Rzpl. P., jak również osób prywatnych i instytucyj, znajdujących się zagranicą, za pośrednictwem Banku Polskiego, względnie poczty (z pominięciem Centrali M. S. Z.);

2) ażeby władze administracyjne, na żądanie urzędów dyplomatyczno-konsularnych Rzpl. P. doręczały przesyłki wartościowe i sumy pieniężne, przeznaczone dla osób trzecich;

Uwaga. Urzędy dyplomatyczno-konsularne Rzpl. P. korzystać będą z pośrednictwa władz administracyjnych tylko w tych wypadkach, kiedy zachodzić będzie potrzeba dopełnienia przy doręczaniu przesyłki specjalnego zlecenia względnie formalności;

3) ażeby władze administracyjne w razie potrzeby i po wydaniu odpowiedniego zarządzenia przez Ministerstwo Skarbu informowały względnie pouczały osoby prywatne, starające się o wydobycie dokumentów, legalizację, zebranie informacji i t. p. od władz sowieckich, **iż tego rodzaju korespondencję** kierewać należy do urzędów konsularnych R. P. w Z. S. R. R.

**za pośrednictwem Ministerstwa Spraw Zagranicznych.** Natomiast, potrzebne na ten cel **pieniądze winny być przesyłane jako listy wartościowe pocztą wprost do polskiego urzędu konsularnego w Z. S. R. R.** z pominięciem pośrednictwa Centrali M. S. Z. oraz bez uprzedniego wyjednywania zezwolenia odpowiednich władz skarbowych pod warunkiem:

1. że listy wartościowe adresowane będą tylko do polskich urzędów konsularnych, znajdujących się na terytorjum Z. S. R. R.,

2. że zawartość każdego listu wartościowego stanowić będzie nie więcej, jak dol. am. 10 w efektywnej walucie St. Zjednoczonych Ameryki,

3. że list wartościowy będzie mógł być przyjęty do wysłania tylko po okazaniu w urzędzie pocztowym pisma M. S. Z. lub polskiego urzędu konsularnego w Z. S. R. R., przyczem adres listu nadawczego, imię i nazwisko nadawcy oraz suma stanowiąca jego zawartość winny być zgodne z treścią okazanego pisma.

Ze swej strony Ministerstwo Spraw Zagranicznych poczyniło starania, ażeby Ministerstwo Skarbu w możliwie krótkim czasie wydało wspomniane wyżej zarządzenie.

Wyjątek od zasady bezpośredniego przekazywania pieniędzy i przesyłek wartościowych stanowić będą przekazy i przesyłki władz polskich, **mające charakter poufny oraz przekazy i przesyłki przeznaczone dla krajów, z któremi niema obrotu bankowego lub pocztowego.** Tego rodzaju przekazy i przesyłki wartościowe władz polskich należy kierować do M. S. Z., które uskuteczni dalszą ich przesyłkę. Do przekazów tych wówczas należy dołączyć pozwolenie odpowiedniej władzy skarbowej na uskutecznienie przesyłki zagranicę.

Wyjątek również stanowią pobory nauczycieli, zatrudnionych zagranicą, które mają być nadal przekazywane Ministerstwu Spraw Zagranicznych, oprócz tych wypadków, kiedy Ministerstwo WR. i OP. wyraźnie poleciło ich przesyłanie za pośrednictwem Banku Polskiego (dotychczas do Belgji, Francji i Gdańska).

Za Ministra: *Dr M. Pollak* wz. Dyrektor Departamentu.

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Krak. Kraków, dnia 7 lutego 1927 r.
L. O. 141/27.

**Wydziałom, Oddziałom Kuratorjum, Dyrekcjom państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych oraz Radom Szkolnym Powiatowym w Okręgu**

do wiadomości.

Za Kuratora Okręgu Szkolnego: *Dr Lewicki* wr.
Naczelnik Wydziału.

---

31.

L. O. 184/27. Kraków, dnia 7 lutego 1927 r.

**Do**

**Wydziałów, Oddziałów Kuratorjum, Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych oraz Rad Szkolnych Powiatowych w Okręgu — w sprawie kart porady dla emerytów.**

W myśl § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 VIII. 1926 r.

(Dz. U. Nr. 95 poz. 555) karty porady dla uzyskania pomocy lekarskiej wydają władze służbowe funkcjonarjuszom.

Emerytowanym funkcjonarjuszom państwowym wystawiały dotychczas karty porady te Kasy Skarbowe, w których pobierali swe wysługi emerytalne odnośni emeryci (Monitor Polski Nr. 268 z roku 1924).

Wobec tego, że od 1/X. 1926 r. Kasy Skarbowe przestały wypłacać zaopatrzenia emerytalne, a dokonuwują tego Pocztowe Kasy Oszczędności, a więc Kasy Skarbowe, nie mające ewidencji odnośnych emerytów, nie mogą sprawdzać, czy dany emeryt otrzymuje nadal emeryturę i czy ma prawo do korzystania z państwowej pomocy lekarskiej, na zasadzie rozporządzenia Min. Spraw Wewnętrznych z dnia 8 stycznia 1927 r. Nr. Z. O. 8127/26. Województwo Krakowskie zarządziło pismem z dnia 22 stycznia 1927 roku L. Z. P. 741 ex 1927, aby karty porad lekarskich wystawiały emerytom te władze administracyjne I. instancji (Starostwa), w których okręgu dany emeryt przebywa, przy przestrzeganiu pkt. 5 par. 1 wyżej przytoczonego rozporządzenia.

O tem zawiadomili pp. Starostowie lekarzy powiatowych i lekarzy umówionych do udzielania porad funkcjonarjuszom państwowym.

Za Kuratora Okręgu Szkolnego: *Dr Lewicki* wr.
Naczelnik Wydziału.

---

32.

Ministerstwo Wyzn. Rel. i Ośw. Publ. Warszawa, dnia 22 stycznia 1927 r.
Nr. O. Prez. 348/27.

**Do**

**wszystkich Władz i urzędów, podległych bezpośrednio Ministerstwu W. R. i O. P. — w sprawie podawania w nagłówki treści pism.**

Dla zaoszczędzenia czasu i pracy urzędników, rozdzielających korespondencję, wpływającą do Ministerstwa W. R. i O. P. jak i władz niższych oraz wpisujących treść pism, wchodzących do dzienników, polecam, aby wszelkie pisma urzędowe, przesyłane przez władze i urzędy podległe Ministerstwu W. R. i O. P., zaopatrywane były w krótką treść sprawy poruszonej w piśmie. Treść tą należy zamieszczać po lewej stronie u góry pod numerem bieżącym Dziennika.

Powyższe zarządzenie należy podać do wiadomości władzom niższym i polecić bezwzględne przestrzeganie.

Pisma, przesyłane bez zastosowania się do powyższego zarządzenia, będą zwracane bez rozpatrzenia.

Minister: *Dr Dobrucki.*

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Krakowskiego. Kraków, dnia 8 lutego 1927 r.
L. O. 182/27.

**Wydziałom, Oddziałom Kuratorjum, Dyrekcjom państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół i kursów zawodowych oraz Radom Szkolnym Powiatowym w Okręgu**

do wiadomości i ścisłego przestrzegania powyższego rozporządzenia Ministerstwa W. R i O. P. także odnośnie do aktów, przedkładanych Kuratorjum względnie wysyłanych do innych władz.

Za Kuratora Okręgu Szkolnego:

*Dr Lewicki* wr. Naczelnik Wydziału.

---

33.

Ministerstwo Wyzn. Rel. i Ośw. Publ. Warszawa, dnia 18 stycznia 1927 r.
Nr. O. Prez. 105/27.

**Do**
**wszystkich Władz i Urzędów, podległych bezpośrednio Ministerstwu W. R. i O. P. — w sprawie opłaty od podań i świadectw urzędowych według nowej ustawy o opłatach stemplowych.**

W związku z ustawą z dnia 1 lipca 1926 roku o opłatach stemplowych Ministerstwo Skarbu wydało w dniu 4 stycznia 1927 roku okólnik L. DPO. 10357/VII/26. następującej treści:

W dniu 1 stycznia 1927 r. weszła w życie ustawa z dn. 1 lipca 1926 r. o opłatach stemplowych (Dz. U. R. P. Nr. 98 poz. 570), która między innemi ustanawia nowe stawki opłat stemplowych od podań i świadectw urzędowych.

W szczególności:

1) Podanie podlega zasadniczo opłacie w wysokości 3 zł. od **pierwszego egzemplarza,** bez względu na ilość arkuszy oraz **po 50 gr.** od każdego **załącznika,** tudzież od drugiego i dalszych egzemplarzy lub odpisów podania — również bez względu na ilość arkuszy, z których składa się załącznik, względnie dalszy egzemplarz lub odpis (art. 145).

2) **Świadectwo urzędowe** podlega zasadniczo opłacie w wysokości 3 zł. bez względu na ilość arkuszy (art. 154).

3) Za **sporządzenie** przez urząd państwowy drugiego i dalszych egzemplarzy dokumentu urzędowego, t. j. **wtóropisów** (duplikatów), równobrzmiących z oryginałem i zaopatrzonych w podpis równorzędny, jak również za sporządzenie przez urząd państwowy i poświadczenie bądź pełnego odpisu dokumentu urzędowego bądź wyciągu z takiego dokumentu należy się opłata w wysokości 1 zł. od każdej stronicy pełnej lub zaczętej (art. 157).

4) Za **poświadczenie** przez urząd państwowy, że wtóropis, odpis lub wyciąg, sporządzony **przez stronę,** jest zgodny z pierwopisem, należy się opłata stemplowa w wysokości 50 gr. od każdej stronicy pełnej lub zaczętej (art. 157).

5) Opłata za poświadczenie przez urząd państwowy **własnoręczności** podpisu lub znaku ręcznego wynosi: przy jednym podpisie 1 zł, przy dwóch podpisach 2 zł, przy trzech lub więcej 3 zł (art. 158).

Wyjątki od powyższych przepisów zawierają art. 141, 142, 144, 146, 147, 154 (ustęp drugi), 155, 156 i 160 ustawy o opłatach stemplowych. Z wyjątków tych zasługuje zwłaszcza na uwagę przepis art. 141 p. 13, według którego ustawa o opłatach stemplowych nie stosuje się do podań w gospodarczych sprawach urzędów państwowych, a więc do podań, które mają na celu bądź zawiązanie stosunku prywatno-prawnego (n. p. oferty),

bądź wnoszone są do urzędu jako współkontrahenta w sprawie wykonywania istniejącego już stosunku prywatno-prawnego i to tak co do majątku państwowego jak i co do majątku prywatnego, pozostającego pod zarządem państwa.

Przepisy o sposobie uiszczania i o postępowaniu w razie nieuiszczenia opłat stemplowych od podań i świadectw zawierają art. 151, 152 i 161 ustawy o opłatach stemplowych oraz w §§ 165—171 tudzież 177 i 178 rozporządzenia wykonawczego z dnia 20 listopada 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 123 poz. 713).

Wedle tych przepisów do czuwania nad prawidłowem uiszczeniem opłat stemplowych od podań obowiązani są: urzędnik biura podawczego i urzędnik załatwiający podanie. Pierwszy kasuje znaczki stemplowe, naklejone na podaniu, drugi ocenia, czy opłatę uiszczono w dostatecznej wysokości i kasuje znaczki ponownie (§ 166 rozp. wyk.). Gdy należnej opłaty nie uiszczono lub uiszczono ją w wysokości niedostatecznej, to urzędnik, któremu poruczono załatwienie podania, poleca kancelarji, aby wezwała petenta do uiszczenia kwoty, której brakuje (§ 168 rozp. wykon.). Nadanie biegu takiemu podaniu jest dopuszczalne tylko w przypadkach wyjątkowych, przewidzianych w §§ 169—171 rozp. wykon. Należność tytułem doręczenia wezwania według wzoru 13 za pośrednictwem poczty (ustępy drugi i trzeci § 170 rozporządzenia wykonawczego) wynosi obecnie 80 gr., a mianowicie za list urzędowy 20 gr., za polecenie 30 gr. i za recepis zwrotny 30 gr. (pozycja 1 b taryfy pocztowej, ogłoszonej w N-rze 88 Dz. U. R. P. z 1926 r. pod poz. 490 oraz L. 1 i 2 należytości dodatkowych, wymienionych w taryfie pocztowej na str. 973).

W myśl punktu 1 art. 144 ustawy o opłatach stemplowych podania, wnoszone przez urzędy państwowe **imieniem Skarbu Rzeczypospolitej,** są wolne od opłaty, w myśl punktu 3 art. 160 są wolne od opłaty świadectwa, wydawane urzędom państwowym, żądającym świadectwa imieniem Skarbu Rzeczypospolitej.

Ponieważ ustawa w punkcie 1 art. 144 wymienia tylko Skarb Rzeczypospolitej, a nie wymienia **przedsiębiorstw państwowych,** będących odrębnemi osobami prawnemi (jak to czyni w art. 120), przeto podania, wnoszone przez te przedsiębiorstwa, oraz świadectwa im wydawane, podlegają opłacie — o ile nie zachodzi przedmiotowe uwolnienie od opłaty (art. 142 oraz punkt 1 art. 160). Nawet Skarbowi Rzeczypospolitej nie jest przyznane uwolnienie od opłat: za sporządzenie wtóropisu oraz za poświadczenie zgodności wtóropisu, odpisu lub wyciągu — z pierwopisem (ustęp ostatni art. 160).

Nowe przepisy o opłatach stemplowych od podań mają zastosowanie do wszelkich podań, otrzymanych począwszy od dnia 1 stycznia 1927 r., przez urząd państwowy, do którego je adresowano — bez względu na datę nadania na pocztę (art. 179).

Powyższe podaje się do wiadomości i stosowania w ślad okólnika tutejszego z dnia 17 grudnia 1926 r. Nr. O. Prez. 12661/26.

Za Ministra: w z. *W. Żłobicki,* Podsekretarz Stanu.

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Krakowskiego. Kraków, dnia 5 lutego 1927 r.
L. O. 179/27.

**Wydziałom, Oddziałom Kuratorjum, Dyrekcjom państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych oraz Radom Szkolnym Powiatowym w Okręgu**

do wiadomości w związku z zarządzeniem z dnia 29 grudnia 1926 roku L. O. 1940/26, ogłoszonem w Dz. U. Kuratorjum Nr. 1 z r. 1927.

Za Kuratora Okręgu Szkolnego:
*Dr Lewicki* wr. Naczelnik Wydziału.

---

34.

Ministerstwo Wyzn. Rel. i Ośw. Publ. Warszawa, dnia 26 stycznia 1927 r.
Nr. O. R. 620/27.

**Do**
**wszystkich Władz i Urzędów podległych bezpośrednio Ministerstwu — wyjaśnienie w sprawie stosowania ustawy o opłatach stemplowych.**

Nowa ustawa o opłatach stemplowych, obowiązująca z dniem 1 stycznia 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 98 poz. 570 Zbioru 1926 r.), zmienia prawo dotychczasowe również w zakresie norm specjalnych, które tyczą się **opłat od umów, zawieranych przez urzędy państwowe.**

W związku z powyższem Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego stosownie do pisma Min. Skarbu z dnia 8 stycznia 1927 r. Nr. DPO. 3/VII podaje poniżej wyjaśnienia, zawierające najniezbędniejsze wskazówki w tej dziedzinie z poleceniem wydania odnośnych zarządzeń.

I. Skarb Rzeczypospolitej zasadniczo **nie** jest zwolniony od opłat stemplowych; również nie są zwolnione od opłat stemplowych państwowe zakłady i przedsiębiorstwa, będące odrębnemi osobami prawnemi. Pisma, wymienione w ustawie o opłatach stemplowych, jako podlegające opłacie, są tylko w przypadkach wyjątkowych zwolnione od opłat z tego tytułu, że wiążą się z czynnościami urzędów państwowych, względnie państwowych zakładów i przedsiębiorstw; mianowicie **nie** podlegają opłacie stemplowej:

a) **obligacje** oraz innego rodzaju **obligi** Skarbu Rzeczypospolitej oraz polskich państwowych zakładów i przedsiębiorstw, będących odrębnemi osobami prawnemi, jeżeli Skarb Rzeczypospolitej albo państwowy zakład lub państwowe przedsiębiorstwo, będące odrębną osobą prawną, zaciąga pożyczkę w obligacjach (listach zastawnych, obligacjach fundowanych), to nie tylko oblig (skrypt dłużny), stwierdzający otrzymanie pożyczki w obligacjach, ale również same obligacje, w których pożyczka została wypłacona, są wolne od opłaty stemplowej (art. 120, punkt 1 i 2),

b) **pełnomocnictwo,** udzielone przez Skarb Rzeczypospolitej (art. 112, punkt 3),

c) wystawione przez Skarb Rzeczypospolitej **pokwitowania** oraz zezwolenia na **wykreślenie** wpisu w księdze wieczystej, t. j. w księdze hipotecznej, gruntowej, górniczej, kolejowej, naftowej (art. 137, punkt 8; art. 139),

d) podania, wnoszone przez urzędy państwowe imieniem Skarbu Rzeczypospolitej (art. 144, punkt 1),

e) świadectwa urzędowe, wydawane urzędom państwowym w sprawach, tyczących się Skarbu Rzeczypospolitej (art. 160 punkt 3 w związku

z punktem 1 art. 144) — z wyjątkiem wtóropisów, odpisów i wyciągów, (które podlegają opłatom, przewidzianym w art. 157).

W przypadkach, wymienionych wyżej w punkcie „a", są zwolnione od opłaty: Skarb Rzeczypospolitej oraz polskie państwowe zakłady i przedsiębiorstwa, będące odrębnemi osobami prawnemi. Natomiast w przypadkach, wymienionych w punktach „c"—„e" uwolnienie od opłaty jest przyznane tylko Skarbowi Rzeczypospolitej, a nie służy zakładom i przedsiębiorstwom państwowym, będącym odrębnemi osobami prawnemi (poza przypadkami, wymienionemi niżej w punktach „f", „g", „h"),

f) Dalszy wyjątek zachodzi co do państwowych zakładów **szkolnych**, będących odrębnemi osobami prawnemi. Zakłady te, w szczególności szkoły akademickie (art. 5 ustawy z dnia 13 lipca 1920 r., Dz. U. R. P. Nr. 72 poz. 494), są zwolnione od opłat stemplowych we wszystkich przypadkach, wymienionych wyżej w punktach „a"—„e" (a zatem są w tej dziedzinie zrównane ze Skarbem Rzeczypospolitej), **a nadto** są one **osobiście** zwolnione od opłaty, gdy zawierają umowę, obustronnie obowiązującą, a podlegającą opłacie procentowej (art. 16); kontrahent zaś, który z państwowym zakładem szkolnym, będącym odrębną osobą prawną, zawiera umowę, obustronnie obowiązującą, ma zapłacić **tylko połowę** opłaty procentowej.

g) Wolne są od opłaty stemplowej: pisma, tyczące się nabycia nieruchomości przez Skarb Państwa lub przez Państwowy Bank Rolny na zasadzie przepisów **o reformie rolnej** (art. 54, punkt 2),

h) pisma, stwierdzające sprzedaż przedmiotów **monopolu** państwowego, tudzież rachunki i inne pisma, stwierdzające wykonanie takiej umowy—, jeżeli monopol jest bądź sprzedawcą bądź kupującym (art. 69, punkt 2 i art. 73, punkt 3).

Poza przypadkami wyjątkowemi, wymienionemi wyżej w punktach „a"—„h", państwo polskie, jako takie, **nie** jest zwolnione od opłat stemplowych.

W szczególności więc, gdy Skarb Rzeczypospolitej lub przedsiębiorstwo państwowe nabywa lub sprzedaje nieruchomość (poza przypadkiem, wymienionym w punkcie „g") albo zawiera umowę najmu, ma być uiszczona **pełna** opłata.

II. Jeżeli bądź urząd państwowy, działający imieniem Skarbu Rzeczypospolitej lub jako zarządca majątku niepaństwowego, bądz zarząd państwowego zakładu lub przedsiębiorstwa zawiera umowę, która podlega opłacie stemplowej, **to co do sposobu i terminu uiszczenia opłaty** obowiązują zasady następujące:

1) W razie zawarcia umowy w formie **aktu notarjalnego** przed notarjuszem, mającym siedzibę na obszarze b. dzielnic **rosyjskiej lub pruskiej**, jak również w razie zawarcia umowy w formie pisma, **uwierzytelnionego** przez notarjusza, który ma siedzibę na tym obszarze, opłatę wymierza i pobiera notarjusz (art. 27 i 28).

2) W razie zawarcia umowy w formie aktu **sądowego** opłatę wymierza bądź kancelarja sądowa bądź urząd skarbowy według zasad ogólnych, podanych w art. 30 i 31 oraz w punkcie 2 artykułu 33.

3) We wszystkich innych przypadkach **opłatę stemplową wymierza urząd państwowy, względnie zarząd państwowego zakładu lub przedsiębiorstwa, który zawarł daną umowę.**

Urząd państwowy (względnie zarząd państwowego zakładu przedsiębiorstwa [1]) ma zatem wymierzyć opłatę:

a) jeżeli umowę zawarto w formie aktu **ściśle prywatnego,** t. j. nie sporządzonego ani w formie notarjalnej ani w formie sądowej, ani też nieuwierzytelnionego notarjalnie lub sądownie,

b) jeżeli zawarcie umowy stwierdzono pismem, na którem podpisy uwierzytelniono **sądownie,**

c) jeżeli umowę stwierdza **akt notarjalny,** sporządzony przed notarjuszem, mającym siedzibę na obszarze **b. dzielnicy austrjackiej,** albo akt, na tymże obszarze uwierzytelniony przez notarjasza.

Opłatę, wymierzoną przez urząd, który zawiera umowę, należy uiścić: **znaczkami stemplowemi,** jeżeli opłata nie przewyższa 50 zł.; **gotówką,** jeżeli opłata przewyższa 100 zł.; gdy zaś opłata wynosi więcej niż 50 zł., lecz nie więcej niż 100 zł., to może być uiszczona bądź znaczkami stemplowemi bądź gotówką (§ 18, punkt „g" rozporządzenia wykonawczego z dnia 20 listopada 1926 r. Dz. U. R. P. Nr. 124 poz. 713).

Opłata ma być uiszczona — przez dostarczenie znaczków stemplowych urzędowi, zawierającemu umowę, względnie przez zapłacenie gotówką w kasie skarbowej — zasadniczo **przed podpisaniem umowy** przez urząd.

Jeżeli ważność umowy zależy od zatwierdzenia przez władzę wyższą, to opłatę można uiścić przed umieszczeniem klauzuli zatwierdzenia na piśmie, stwierdzającem zawarcie umowy.

Jeżeli w przypadku poszczególnym opłata ma być uiszczona **znaczkami stemplowemi,** to urząd, zawierający umowę, nakleja znaczki na tym egzemplarzu pisma, stwierdzającego umowę, **który ma pozostać w urzędzie** — a mianowicie bezpośrednio po swoim podpisie (stwierdzającym zawarcie umowy), względnie bezpośrednio po klauzuli, stwierdzającej zatwierdzenie przez władzę wyższą. Znaczki mają być naklejone w ten sposób, aby między niemi możliwie nie było odstępów. Następnie należy skasować znaczki stemplowe zapomocą pieczęci urzędowej, a mianowicie w ten sposób, aby na każdym znaczku był jeden odcisk, znajdujący się częściowo na znaczku, częściowo zaś przechodzący na papier lub na znaczek sąsiedni. Bezpośrednio po znaczkach stemplowych ma być umieszczone **zaświadczenie o wymiarze,** w formie następującej:

„Opłatę stemplową wymierzono w kwocie . . . . . . . . zł . . . . gr słowami . . . . . . . . . . , a mianowicie od . . . . zł . . gr . . . % (art. . . . u. o. s.) [2]) i skasowano znaczki stemplowe w wymierzonej kwocie.

. . . . . . . . . . dnia . . . . . . . . . 19 . . r.".

Urząd, który zawarł umowę umieszcza zaświadczenie o wymiarze również na tym egzemplarzu pisma, który jest **przeznaczony dla współkontrahenta.** Zaświadczenie to ma być ułożone w formie następującej:

---

[1]) W dalszym ciągu wyrażenie „urząd" oznacza również zarząd państwowego zakładu lub przedsiębiorstwa.

[2]) Skrót u. o. s. oznacza ustawę o opłatach stemplowych.

„Opłatę stemplową wymierzono w kwocie . . . . . . . . zł . . . gr słowami . . . . . . . . . . , a mianowicie od . . . . zł . . gr . . . % (art. . . . u. o. s.) i uiszczono znaczkami stemplowemi, umieszczonemi na egzemplarzu przechowanym w aktach urzędowych.

. . . . . . . . . . dnia . . . . . . . . . 19 . . r.".

Jeżeli w przypadku poszczególnym opłata ma być uiszczona **gotówką**, to urząd, zawierający umowę sporządza **deklarację** w następującej formie:

„L. . . . . . . .

Deklaracja

celem uiszczenia opłaty stemplowej w kwocie . . . . . . zł . . gr, słowami . . . . , wymierzonej przez . . . . [1]) od umowy . . . . [2]) o . . . . . [3])

. . . . . . . . . . dnia . . . . . . . . . 19 . . r.

Pieczęć urzędowa: Podpis i stanowisko służbowe [4])".

Urząd, zawierający umowę, skierowuje tę deklarację do kasy skarbowej, od której po uiszczeniu opłaty otrzymuje pokwitowanie, powtarzające dosłownie określenie pisma, podane w deklaracji (§ 30 rozporządzenia wykonawczego). Urząd, zawierający umowę, załącza pokwitowanie kasowe do tego egzemplarza umowy, który pozostaje w urzędzie i umieszcza zarówno na tym egzemplarzu jakoteż na owym, który jest przeznaczony dla współkontrahenta, zaświadczenie o wymiarze w następującej formie:

„Opłatę stemplową, wymierzoną w kwocie . . . . zł . . gr, słowami . . . . . . , a mianowicie od . . . . zł . . gr . . . % (art. . . . . u. o. s.) i uiszczono w kasie skarbowej w . . . . . . . . . . dnia . . . . . . . . . (poz. dz. przych. . . . . . ).

. . . . . . . . . . . . dnia . . . . . . . . . . " [4]).

Wszystkie zaświadczenia o wymiarze mają być zaopatrzone w pieczęć urzędową oraz w podpis, z wymienieniem stanowiska służbowego — tudzież w datę tego dnia, w którym egzemplarz, przeznaczony dla współkontrahenta, zostaje mu wręczony lub w datę, ile możności zbliżoną do dnia wręczenia owego egzemplarza.

Jeżeli świadczenie, którego wartość ma służyć za podstawę wymiaru, nie może być co do ilości oznaczone przy sporządzaniu pisma i nie jest też znana najniższa ilość świadczenia ani nie zostaje wypłacona zaliczka (art. 9 ustawy o opłatach stemplowych), to urząd, zawierający umowę umieszcza zarówno na egzemplarzu umowy, pozostającym w urzędzie, jakoteż na tym, który jest przeznaczony dla współkontrahenta, zaświadczenie następujące:

„Opłata stemplowa zostanie uiszczona ratami (art. 9 i 32 ustawy o opłatach stemplowych).

. . . . . . . . . . dnia . . . . . . . . . . 19 . . r.".

---

[1]) Nazwa i siedziba urzędu, zawierającego umowę.

[2]) Nazwisko i imię, względnie firma lub nazwa współkontrahenta.

[3]) Przedmiot umowy.

[4]) Na czas obowiązywania nadzwyczajnego dodatku 10%-towego wzór niniejszy ulega nieznacznej zmianie, o czem niżej w rozdziale V.

W przypadku, wymienionym w ustępie poprzednim, urząd jednocześnie z doręczeniem egzemplarza umowy doręcza współkontrahentowi decyzję, w której oznajmia mu, że opłata stemplowa ma być uiszczona ratami w miarę wykonywania zobowiązania. W decyzji tej (§ 74 rozporządzenia wykonawczego do ustawy o opłatach stemplowych) należy podać: a) terminy, w których mają być uiszczone poszczególne raty, b) sposób obliczenia podstawy wymiaru każdej raty, c) stopę opłaty, z powołaniem się na odpowiedni przepis ustawy o opłatach stemplowych, d) sposób uiszczenia.

Co do **sposobu uiszczenia** należy odróżnić, która ze stron umawiających się jest na mocy umowy obowiązana do wypłacania sum pieniężnych. Jeżeli stroną, obowiązaną do wypłacania sum pieniężnych, jest urząd, zawierający umowę (np. jako kupujący albo biorący w najem), to urząd **potrąca** poszczególne raty opłaty od poszczególnych rat należności umownej. Jeżeli przeciwnie kontrahent drugi ma na mocy umowy wpłacać sumy pieniężne do kasy państwowej, to przy każdej racie tego świadczenia pieniężnego ma wnieść do tejsamej kasy państwowej odpowiednią ratę opłaty.

Jeżeli wprawdzie świadczenie, którego wartość ma służyć za podstawę wymiaru, nie może być co do ilości oznaczone przy sporządzeniu pisma, **ale jest znana najniższa ilość świadczenia albo zostaje wypłacona zaliczka** (art. 9, ustęp drugi ustawy o opłatach stemplowych), to urząd, zawierający umowę, wymierza na razie **opłatę tymczasową** według ilości najniższej, względnie według zaliczki i zarazem zastrzega uiszczenie reszty opłaty ratami, w miarę wykonania zobowiązania. Urząd ma zatem — stosownie do wysokości opłaty tymczasowej — bądź skasować znaczki stemplowe bądź zarządzić uiszczenie opłaty tymczasowej gotówką i zarazem doręczyć współkontrahentowi decyzję w przedmiocie uiszczenia reszty opłaty ratami. Na obu egzemplarzach pisma, stwierdzającego zawarcie umowy, urząd umieszcza zaświadczenie o wymiarze według zasad wyżej podanych — z tą zmianą, że po wyrazach „a mianowicie od“ należy wstawić wyrazy: „ilości najniższej, wynoszącej“, względnie „zaliczki wynoszącej“ oraz przy końcu dodać zdanie następujące: „Reszta opłaty zostanie uiszczona ratami (art. 9 i 32 ustawy o opłatach stemplowych)“.

W niektórych przypadkach opłata może być uiszczona ratami, jakkolwiek świadczenie, które ma służyć za podstawę wymiaru, jest ściśle określone. W szczególności: Jeżeli rozmiar świadczenia jest oznaczony **za jednostkę czasu** (rok, miesiąc i t. p.), to podstawę wymiaru ustala się, mnożąc wartość świadczenia rocznego przez tę ilość lat (lub ich części), przez którą ma trwać zobowiązanie (art. 10, punkt „b“). Jeżeli w takim wypadku zobowiązanie ma trwać **dłużej niż pięć lat**, to urząd zawierający umowę ma na żądanie współkontrahenta wymierzyć na razie opłatę tymczasową **za pierwszy** okres pięcioletni; po upływie tego okresu wymierza się opłatę za drugi okres pięcioletni i tak postępuje się w dalszym ciągu aż do wygaśnięcia zobowiązania (art. 11). Urząd może zastosować postępowanie powyższe nawet wówczas, gdy współkontrahent tego nie żąda. Okres ostatni może być oczywiście krótszy niż 5 lat, np. w razie zawarcia umowy na lat 8 lub 12. Postępowanie, o którem mowa, można zastosować np. w razie zawarcia umowy najmu lub dzierżawy na czas dłuższy niż pięć lat.

W przypadkach, opisanych w ustępie poprzednim, zaświadczenie o wymiarze ma być umieszczone na obu egzemplarzach pisma, stwierdzającego umowę, tylekroć, ile razy następuje wymiar opłaty za okres pięcio-

letni (względnie też przy wymiarze za okres ostatni, krótszy niż 5 lat). Po wyrazach „a mianowicie od" należy wstawić wyrazy „należności za czas od . . . . . . do . . . . . ., wynoszącej".

Osobna instrukcja, która zostanie ułożona w porozumieniu z Najwyższą Izbą Kontroli, określi sposób czuwania nad prawidłowem uiszczaniem poszczególnych rat opłaty stemplowej w przypadkach odroczenia płatności (przy świadczeniach nieokreślonych i przy wymiarach pięcioletnich) oraz ustali procedurę potrącania owych rat i ich przelewu na rachunek budżetu Ministerstwa Skarbu.

III. Od wymiaru opłaty stemplowej, dokonanego przez urząd, który zawarł umowę, może współkontrahent wnieść — na ręce tegoż urzędu — **odwołanie,** w ciągu miesiąca od daty zaświadczenia o wymiarze (art. 46 i 47 u. o. s. oraz § 93 punkt „h" rozporządzenia wykonawczego). Odwołujący się ma do odwołania załączyć bądź doręczony mu egzemplarz umowy, bądź jego odpis uwierzytelniony (art. 47). Urząd, który zawarł umowę, przesyła odwołanie wraz ze swoją opinją tej **Izbie skarbowej,** w której okręgu ma siedzibę (art. 47). Izba skarbowa zawiadamia o swojem rozstrzygnięciu odwołującego się oraz urząd, który wymierzył opłatę.

IV. Ministerstwo Skarbu udziela niniejszem wyjaśnień o należności i wysokości opłat stemplowych przy tych tranzakcjach, które są najczęstsze, a mianowicie przy umowach **o dostawę** (czyli sprzedaż rzeczy ruchomych) oraz przy umowach **o robotę.**

W tej dziedzinie należy odróżnić dwa rodzaje pism: pisma, stwierdzające **zawarcie** umowy, i pisma, stwierdzające **wykonanie** umowy. Myślą przewodnią odnośnych przepisów ustawy o opłatach stemplowych (art. 3, 66—74, 90, 91 oraz 136—138) jest zasada, że przy jednej tranzakcji, mającej za przedmiot dostawę lub robotę, opłata **procentowa** należy się tylko **raz jeden** bez względu na ilość pism, wiążących się z tą tranzakcją. Opłata procentowa ma być pobrana bądź przy jednem z pism, stwierdzających zawarcie umowy, bądź przy jednem z pism, stwierdzających wykonanie umowy. Przy którem piśmie należy pobrać opłatę w przypadku poszczególnym, nie jest oczywiście pozostawione uznaniu urzędu, zawierającego umowę, lecz ma być rozstrzygnięte według następujących norm, podanych w ustawie:

## A. Pisma, stwierdzające zawarcie umowy.

Pismo takie podlega opłacie stemplowej (w myśl punktu 4 art. 69 oraz w myśl punktu 4 art. 91) tylko w przypadkach następujących:

1) gdy zostało sporządzone w formie aktu notarjalnego lub sądowego albo notarjalnie lub sądownie uwierzytelnionego;

2) gdy umowę zawarto w formie aktu ściśle prywatnego (t. j. nie sporządzonego ani w formie notarjalnej ani w formie sądowej, ani też nieuwierzytelnionego notarjalnie lub sądownie), jeżeli pismo takie **jest podpisane przez obie strony.**

Jeżeli zaś akt ściśle prywatny jest podpisany **tylko przez jedną stronę,** to podlega opłacie stemplowej tylko wówczas, gdy:

3) żadna ze stron umawiających się **nie prowadzi przedsiębiorstwa,** podlegającego podatkowi przemysłowemu albo przedsiębiorstwa, które jest

ustawowo zwolnione od tego podatku[1]), n. p.: gdy urząd państwowy, nie sprawujący zarządu przedsiębiorstwa państwowego, zawiera umowę z rolnikiem o dostawę produktów rolnych;

4) gdy wprawdzie bądź jedna strona bądź obie strony prowadzą przedsiębiorstwo, określone tylko w punkcie 3, atoli dana umowa o dostawę lub robotę **nie wchodzi w zakres** owego przedsiębiorstwa.

Z powyższego wynika, że jeżeli choćby tylko jedna ze stron umawiających się prowadzi przedsiębiorstwo, określone w punkcie 3, a dana umowa o dostawę lub robotę **wchodzi w zakres** owego przedsiębiorstwa, to pismo, stwierdzające **zawarcie** umowy, a sporządzone w formie aktu ściśle prywatnego, **tylko przez jedną stronę podpisanego**, **nie** podlega opłacie stemplowej. Zasadę tę stosuje się nietylko wówczas, gdy sporządzono tylko jedno pismo (podpisane przez jedną stronę, a wręczone stronie drugiej), lecz także wtedy, gdy umowa przyszła do skutku **drogą wymiany pism** (listów), z których każde jest podpisane tylko przez jedną stronę.

**Oferta** zasadniczo **nie** podlega opłacie, gdyż sama przez się nie stwierdza zawarcia umowy. Podlega opłacie tylko wyjątkowo, a mianowicie, gdy jest sporządzoną w formie, podanej wyżej w punkcie 1 niniejszego działu (A) i zarazem wartość przedmiotu przewyższa 100 zł.; w takim razie opłata przy wartości, nie przewyższającej 1000 zł., wynosi 1 zł., przy wartości wyższej niż 1000 zł. opłata wynosi 3 zł. (art. 139).

**Przyjęcie oferty** podlega opłacie, gdy zachodzi jeden z warunków, podanych wyżej w punktach 1, 3 lub 4 niniejszego działu A. **W braku tych warunków** przyjęcie oferty podlega opłacie tylko wówczas, gdy jest umieszczone na tym samym papierze, na którym jest wypisana oferta (wtedy bowiem zachodzi warunek, podany wyżej w punkcie 2).

**„Zamówienie“** („zapotrzebowanie“), jeżeli następuje z powołaniem się na otrzymaną ofertę, podlega zasadom, podanym w ustępie poprzednim co do przyjęcia oferty. W braku takiego powołania się zamówienie należy uważać za ofertę.

**Przyjęcie zamówienia** stoi narówni z zamówieniem, dokonanem z powołaniem się na otrzymaną ofertę.

## B. Pisma, stwierdzające wykonanie umowy.

W myśl art. 72, 73 i 90 zgodnie z zasadą przewodnią, podaną na czole niniejszego rozdziału (IV), pismo, stwierdzające wykonanie umowy, podlega opłacie tylko w przypadkach następujących:

a) gdy nie zostało sporządzone żadne pismo, stwierdzające zawarcie umowy, t. j. gdy umowę zawarto **ustnie**.

b) gdy wprawdzie zostało sporządzone pismo, stwierdzające zawarcie umowy, ale pismo to — w braku warunków, wymienionych wyżej w dziale A w punktach 1—4, — nie podlega opłacie.

Najbardziej typowem pismem, stwierdzającem wykonanie umowy, jest **rachunek**, t. j. pismo, sporządzone przez sprzedawcę (dostawcę) lub przez osobę, która zobowiązała się do wykonania roboty, stwierdzające całkowite

---

[1]) Przedsiębiorstwa, ustawowo zwolnione od podatku przemysłowego, wymieniają: art. 3 oraz art. 95, punkt 1 a ustawy z dnia 15 lipca 1925 r. o państwowym podatku przemysłowym (Dz. U. R. P. Nr. 79, poz. 550).

lub częściowe wykonanie umowy przez dostawcę rachunku i wymieniające należność za dostarczone rzeczy ruchome lub wykonane roboty (bez względu na to, czy wystawca rachunku podpisał go lub czy swe nazwisko albo firmę uwidocznił w inny sposób np. zapomocą pieczątki lub przez wystawienie rachunku na papierze firmowym).

Jeżeli w przypadku poszczególnym ani nie sporządzono pisma, stwierdzającego **zawarcie** umowy, a podlegającego opłacie, ani nie wystawiono rachunku, ale sporządzono **potwierdzenie odbioru** towarów, względnie potwierdzenie wykonania roboty, wymieniające zarazem należność za towary, względnie za robotę, w takim razie to potwierdzenie podlega opłacie **procentowej**.

Jeżeli wreszcie nie sporządzono ani pisma, podlegającego opłacie według działu A, ani rachunku, ani potwierdzenia odbioru towarów względnie potwierdzenia wykonania roboty, ale sporządzono potwierdzenie odbioru ceny z zaznaczeniem, że otrzymano ją za dostarczone towary, względnie potwierdzenie odbioru wynagrodzenia, z zaznaczeniem, że otrzymano je za wykonane roboty, w takim razie to potwierdzenie podlega opłacie procentowej.

Z powyższego wynika, że jeżeli nie sporządzono pisma, stwierdzającego zawarcie umowy i podlegającego opłacie procentowej, ale sporządzono co do tej samej należności **kilka** pism, stwierdzających **wykonanie** umowy (np. kilka rachunków równobrzmiących i nadto potwierdzenie odbioru towaru oraz potwierdzenie odbioru ceny), to opłata **procentowa** należy się tylko raz **jeden**, a mianowicie od pisma **pierwszego**.

### C. Wysokość opłaty.

1. Opłata **procentowa** wynosi — bez względu na to, czy opłacie podlega w przypadku poszczególnym pismo, stwierdzające zawarcie umowy, czy pismo, stwierdzające wykonanie umowy:

a) w przypadku kupna **lasu** na wyrąb — zawsze 1% od sumy należności,

b) w innych przypadkach: jeżeli którakolwiek ze stron umawiających się zawarła umowę **w zakresie swego przedsiębiorstwa**, podlegającego podatkowi przemysłowemu lub ustawowo zwolnionego od tego podatku, — 0,2% od sumy należności,

c) jeżeli zaś dana umowa co do żadnego z kontrahentów **nie wchodzi** w zakres swego przedsiębiorstwa, podlegającego podatkowi przemysłowemu lub ustawowo zwolnionemu od tego podatku,— 1% od sumy należności.

Nie pobiera się opłaty, gdy należność za dostarczone towary lub wykonane roboty nie przewyższa 20 zł.

W razie wykonywania umowy **częściami** (częściowego dostarczania towarów, częściowego wykonywania roboty, częściowego płacenia ceny) i sporządzania pism (rachunków i t. p.), z których każde stwierdza wykonanie pewnej części zobowiązania, należy przy każdem takiem piśmie uiścić opłatę, odpowiadającą odnośnej części.

**2) Opłata stała.**

Rachunek bądź podlega opłacie procentowej bądź nie podlega żadnej opłacie. To samo dotyczy potwierdzeń wykonania roboty.

Natomiast **od potwierdzenia odbioru towarów**, jak również od **potwierdzenia ceny** (wynagrodzenia), jeżeli ono nie podlega opłacie procen-

towej, a wartość przedmiotów, których odbiór się potwierdza, przewyższa 50 zł., należy uiścić opłatę w wysokości 20 gr. (art. 136).

Pokwitowanie, umieszczone na rachunku, a tyczące się należności, stwierdzonej rachunkiem, nie podlega opłacie.

### D. Sposób uiszczenia.

Sposób uiszczenia opłaty od pisma, stwierdzającego **zawarcie** umowy, został podany wyżej w rozdziale II.

Opłatę od pisma, stwierdzającego **wykonanie** umowy, należy uiścić bądź znaczkami stemplowemi bądź gotówką — według zasady podanej wyżej w rozdziale II.

Uiszczenie **znaczkami stemplowemi** następuje (w myśl art. 74 i 138) drogą skasowania ich przez przepisanie początkowemi lub końcowemi wyrazami pisma albo datą skasowania i nazwiskiem lub firmą kasującego. W razie jednak wydania rachunku lub pokwitowania **z księgi grzbietowej** z pozostawieniem **talonu,** nakleja się znaczki stemplowe na linji, oddzielającej talon od pisma, przeznaczonego do wycięcia; znaczek stemplowy należy nakleić pionowo w ten sposób, aby jego część górna była zwrócona ku górnemu brzegowi księgi; po wycięciu pisma lewa połowa znaczka pozostaje na talonie, a prawa na wydanem piśmie (§ 47 rozporządzenia wykonawczego). W razie wydania rachunku lub pokwitowania **z księgi grzbietowej** z pozostawieniem **kopji**, nakleja się znaczki stemplowe na kopji, pozostającej w księdze i kasuje się je przez przepisanie początkowemi lub końcowemi wyrazami tekstu albo datą skasowania oraz nazwiskiem lub firmą kasującego; na wydanem piśmie należy (zapomocą pisma lub pieczęci) stwierdzić uiszczenie opłaty, wymieniając jej kwotę (n. p. słowami: „Opłatę stemplową . . . . zł. . . gr., uiszczono znaczkami stemplowemi na kopji").

Uiszczenie **gotówką** opłaty od pisma, stwierdzającego wykonanie umowy może nastąpić w sposób **trojaki** (art. 24 i 25 ustawy o opłatach stemplowych oraz §§ 34, 35, 37 i 38 rozporządzenia wykonawczego):

a) przez przedstawienie owego pisma urzędowi skarbowemu i uiszczenie w kasie skarbowej kwoty, wskazanej w „poleceniu poboru", które sporządza urząd skarbowy; w tym wypadku kasa skarbowa umieszcza pokwitowanie na piśmie, podlegającem opłacie;

b) przez wpłacenie odnośnej kwoty w kasie skarbowej bez poprzedniego udania się do urzędu skarbowego, a na podstawie deklaracji; w tym wypadku kasa skarbowa nie umieszcza pokwitowania na piśmie, podlegającem opłacie, lecz wydaje na zwyczajnym blankiecie pokwitowanie, w którem powtarza dosłownie treść deklaracji;

c) w ten sposób, że urząd, któremu rachunek został przedstawiony celem wyasygnowania należności, potrąca z tej należności kwotę opłaty i następnie przelewa ją na rachunek Ministerstwa Skarbu.

## V.

## Nadzwyczajny dodatek 10%-wy.

(Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 10 grudnia 1926 r. Dz. U. R. P. Nr. 121 poz. 697, oraz §§ 2, 3 i 4 rozporządzenia ministerjalnego z dnia 27-go grudnia 1926 roku, Dz. U. R. P. Nr. 130 poz. 780).

W roku 1927 należy przy uiszczeniu opłat stemplowych **gotówką**

ustalać wysokość opłaty w ten sposób, że do kwoty obliczonej według ustawy o opłatach stemplowych dolicza się 10%.

Natomiast w razie uiszczenia zapomocą **znaczków stemplowych** ich wartość nominalna ma odpowiadać ściśle kwocie, obliczonej według ustawy o opłatach stemplowych. Uiszczenie bowiem nadzwyczajnego 10%-wego dodatku nastąpiło już przy zakupnie znaczków.

**W deklaracji,** przeznaczonej dla kasy skarbowej (p. wyżej rozdział II), należy po wyrazach „opłaty stemplowej“ wstawić wyrazy: („wraz z dodatkiem 10%-owym“). W tej deklaracji nie wymienia się oddzielnie opłaty właściwej i dodatku nadzwyczajnego; należy więc po wyrazach „w kwocie“ oraz po wyrazie „słowami“ wstawić kwotę łączną, wynikającą z zesumowania opłaty właściwej i dodatku 10% owego.

**W zaświadczeniu o wymiarze** należy (oczywiście tylko w przypadku uiszczenia gotówką):

a) po wyrazach „w kwocie“ oraz po wyrazie „słowami“ wpisać kwotę **łączną,** wynikającą z zesumowania opłaty właściwej i dodatku 10%-wego,

b) po nawiasie („art. . . . . . . u. o. s.“) wstawić wyrazy: „oraz dodatek 10% . . . . . zł. . . gr.“.

Równocześnie Ministerstwo w odniesieniu do Cz. IV. p. A. 2 dodatkowo wyjaśnia, że zgodnie z art. 91 p. 1. powołanej ustawy stemplowej — akty umów, zawieranych pomiędzy władzami a pracownikami kontraktowymi, **nie podlegają żadnej opłacie stemplowej** i wobec tego punkt 10 we wzorze dołączonym do okólnika Ministerstwa z dnia 30 marca 1926 r. Nr. O. Prez. 1130/26 [1]) niema zastosowania.

Za Ministra: *W. Żłobicki* wz., Podsekretarz Stanu.

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Krak. Kraków, dnia 10 lutego 1927 r.
L. O. 208/27.

**Wydziałom, Oddziałom Kuratorjum, Dyrekcjom państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych oraz Radom Szkolnym Powiatowym w Okręgu**

do wiadomości w związku z zarządzeniem z dnia 29 grudnia 1926 roku L. O. 1940/26, ogłoszonem w Dzienniku Urzędowym Kuratorjum Nr. 1 z roku 1927.

Za Kuratora Okręgu Szkolnego: *Dr Lewicki* wr.
Naczelnik Wydziału.

---

35.

L. I. 18.391/26. Kraków, dnia 19 stycznia 1927 r.

**Do**

**Rad Szkolnych Powiatowych w Okręgu w sprawie zażaleń, wnoszonych na nauczycieli szkół powszecznych.**

Kuratorjum podaje do wiadomości treść następującego pisma Krakowskiego Urzędu Wojewódzkiego, wydanego w sprawie zażaleń, wnoszonych na nauczycieli szkół powszechnych.

Za Kuratora Okręgu Szkolnego: *Dr. Pilecki* wr. Naczelnik Wydziału.

---

[1]) Ogłoszony w Dzienniku Urzędowym Kuratorjum Nr 4 z r. 1926.

„L. Pr. 7997/I. Kraków, dnia 23 grudnia 1926 r.

Do

Wszystkich Panów Starostów w obrębie Województwa Krakowskiego.

. Pismem z 11 grudnia 1926 r. L. I. 17598/26 zakomunikował mi Pan Kurator Krakowskiego Okręgu Szkolnego, że do Kuratorjum wpływa niepomiernie wielka ilość zażaleń zbiorowych na nauczycieli szkół powszechnych wiejskich i to nieraz takich, którzy od wielu lat urzędują w danej gminie i władzom szkolnym są znani jako sumienni i poważni pracownicy. Zażalenia te z reguły są wnoszone do Kuratorjum z zupełnem pominięciem I-szej instancji, t. j. Rad szkolnych powiatowych, a na czele licznych podpisów figuruje zwykle podpis naczelnika gminy, który obok swego nazwiska kładzie zawsze pieczęć urzędową, oraz członków Rady gminnej. Czasem też naczelnik zażalenia nie podpisuje na pierwszem miejscu, lecz po wszystkich innych podpisach potwierdza prawdziwość zarzutów zawartych w zażaleniu i przyłącza się do prośby (a częściej „żądania") o usunięcie danego nauczyciela. Nierzadko też zażalenia te zawierają groźby, że o ile Kuratorjum do „żądania" petentów nie przychyli się i nauczyciela (NB. przeważnie chodzi o nauczycieli stałych) „natychmiast" nie usunie, nie będą wynajmować sal szkolnych, przestaną dzieci posyłać do szkoły, zwrócą się do posłów i t. p.

Przy badaniu tych zażaleń okazuje się bardzo rzadko ich słuszność, natomiast w większości wypadków stwierdza się, że są bezpodstawne i podyktowane pobudkami niskiemi. Autorami skarg prawie nigdy nie są naczelnicy gmin, lecz jakieś ciemne indywidua, agitatorzy partyjni, pokątni pisarze lub i t. p., zaś większość podpisanych nie wie nawet co podpisali.

Stwierdzono też takie osobliwości jak danie przez naczelnika gminy podpisu i odcisku pieczęci in blanco lub podpisanie skargi, której treść podpisującemu naczelnikowi, jak sam zeznał, zupełnie nie była znana, a znowu w wypadku, kiedy rola naczelnika gminy była więcej aktywną, podstępne wyłudzenie podpisów gminiaków zapomocą kłamstw, podpisywanie nazwisk nieobecnych i t. p.

Celem usunięcia tego nienormalnego stanu rzeczy, proszę Pana Starostę o pouczenie naczelników gmin tamtejszego powiatu:

1) że, o ile Urząd gminny ma uzasadnioną podstawę do żalenia się na urzędowanie miejscowych nauczycieli, może odnośne zażalenie wnieść tylko na ręce p. przewodniczącego właściwej Rady szkolnej powiatowej, a odpis zażalenia ew. przedłożyć Panu Staroście,

2) że podpisywanie indywidualnych czy zbiorowych zażaleń osób prywatnych (mieszkańców gminy) na nauczycieli przez Naczelnika gminy w jego urzędowym charakterze, a tem więcej przykładanie pieczęci urzędowej na takiem zażaleniu, oraz umieszczanie jakichkolwiek dopisków i klauzul jest bezwarunkowo niedopuszczalne,

3) że przy wnoszeniu pism przez Urząd gminny do Władz szkolnych, winni naczelnicy gmin przestrzegać ściśle przepisów o dotyczącym trybie postępowania. Dotyczy to w szczególności przestrzegania odpowiedniej formy i tonu w jakich naczelnicy gmin do Władz szkolnych zwracać się winni.

Pan Starosta zechce ze Swej strony dopilnować, by zarządzenia, wydane na podstawie niniejszego okólnika, były ściśle przestrzegane i o swoich ewentualnych spostrzeżeniach w tej sprawie donosić mi osobnemi relacjami.

Wojewoda: *L. Darowski* wr."

---

36.

Ministerstwo Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego
Nr. I. 19154/26.

Warszawa, dnia 19 stycznia 1927 r.

**Do**
**Kuratorjum Okręgu Szkolnego Białostockiego w Białymstoku — w sprawie wynagrodzenia nauczycieli szkół ćwiczeń i preparand nauczycielskich.**

Załatwiając pismo z dnia 13 grudnia 1926 r. Nr. KN. 33208/26., Ministerstwo oznajmia. co następuje:

I. Wynagrodzenie kontraktowych nauczycieli szkół ćwiczeń i preparand nauczycielskich opierać się winno na umowach z niemi zawieranych. Przy zawieraniu umów należy analogicznie stosować postanowienia okólnika z dnia 30 marca 1926 r. Nr O. Prez. 1130/26. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z roku 1926. Nr. 6. poz. 50) według następujących zasad:

1) nauczyciele, posiadający kwalifikacje zawodowe, przewidziane w art. 31 ustawy uposażeniowej z dnia 9 października 1923 r. (Dz. Urz. Rz. P. Nr. 116 poz. 924.), otrzymują za swe czynności wynagrodzenie, równające się uposażeniu nauczyciela etatowego grupy VII (siódmej) szczebla „a",

2) nauczyciele, nieposiadający kwalifikacyj, o których mowa w punkcie 1, lecz mający kwalifikacje, wymagane od nauczycieli szkół powszechnych, pobierających uposażenie według postanowień art. 40. ustawy z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116. poz. 924), otrzymują wynagrodzenie, równające się uposażeniu nauczyciela etatowego grupy VIII. (ósmej) szczebla „a",

3) nauczyciele, nieposiadający kwalifikacyj, o których mowa w punkcie 1 lub 2 niniejszego pisma, otrzymują wynagrodzenie, równające się uposażeniu nauczyciela etatowego grupy IX. (dziewiątej) szczebla „a".

Za podstawę do wymiaru wyżej określonego wynagrodzenia przyjąć należy uposażenie, wymienione w art. 3 i 5 oraz w ostatnim ustępie art. 4. ustawy z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. Rz. P. Nr. 116. poz. 924).

O ile z kontraktowymi nauczycielami szkół ćwiczeń i preparand nauczycielskich zawarto na przeciąg bieżącego roku szkolnego umowy na innych warunkach, nie należy obecnie tych umów zmieniać, a postanowienia niniejszego pisma stosować od przyszłego roku szkolnego.

II. Przy obliczaniu wynagrodzenia za godziny nadliczbowe w wymiarze ponad 125% etatowym nauczycielom szkół ćwiczeń i preparand nauczycielskich stosować należy postanowienia, zawarte w § 2. rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów i Ministra Skarbu z dnia 18 lutego 1926 r. (Dz. U. Rz. P. Nr. 18 poz. 102.).

Za Ministra: *W. Żłobicki* wr. Dyrektor Departamentu.

L. I. KN. 1125/27. Kraków, dnia 3 lutego 1927 r.

**Dyrekcjom państwowych seminarjów nauczycielskich w Okręgu**
do wiadomości.

Za Kuratora Okręgu Szkolnego: *A. Marcinkowski* wr.
wz. Naczelnika Wydziału.

---

37.

L. I. F. 18032/26. Kraków, dnia 22 stycznia 1927 r.

**Do**

**Rad Szkolnych Powiatowych w Okręgu i Rady Szkolnej Miejskiej w Krakowie, oraz do Kierownictw wszystkich publicznych szkół powszechnych w Okręgu — w sprawie używania pieczęci z godłem państwowem przez publiczne szkoły powszechne.**

Ministerstwo W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 10 grudnia 1926 r. Nr. I. 13236/26. wyjaśniło i zarządziło, co następuje:

Dokumenty o charakterze publicznym (np. świadectwa), wydawane przez kierownictwa publicznych szkół powszechnych, podpadające pod pojęcie „władz i urzędów państwowych“, o których wspomina ustęp drugi artykułu 1. ustawy z dnia 1 sierpnia 1919 r. o godłach i barwach Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Rz. P. Nr. 69. z r. 1919. poz. 416), winny posiadać odcisk pieczęci urzędowej według wzoru Nr. 3., załączonego do wyżej powołanej ustawy. Pieczątka ma być okrągła o średnicy 48 mm. z orłem z głową zwróconą w prawo (dla patrzącego w lewo), ze skrzydłami wzniesionemi do góry, z szponami i koroną. Na otoku o szerokości 5 mm. winien być napis **nie** (jak w wspomnianym wzorze) „Rzeczpospolita Polska. (nazwa urzędu) .....“, lecz słowa: „Kierownictwo publicznej szkoły powszechnej (N. lub nazwa szkoły) w . . . . “.

Używanie odcisków tej pieczęci na aktach, nie mających charakteru dokumentów publicznych, (np. w korespondencji bądźto z władzami, bądź z osobami prywatnemi) jest niedopuszczalne.

Zarazem Kuratorjum zaznacza, że Rady Szkolne Miejscowe nie mają prawa do używania pieczęci z godłem państwowem.

Za Kuratora Okręgu Szkolnego: *Dr Pilecki* wr.
Naczelnik Wydziału.

---

38.

L. I. F. 773/27. Kraków, dnia 25 stycznia 1927 r.

**Do**

**Rad Szkolnych Powiatowych w Okręgu i Rady Szkolnej Miejskiej w Krakowie — w sprawie uposażenia nauczycieli szkół powszechnych, którzy złożyli uproszczony egzamin na nauczycieli szkół średnich.**

Ministerstwo W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 15 stycznia 1927 r. Nr. I. 19655/26. wyjaśniło, że złożenie egzaminu uproszczonego dla nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich na podstawie art. 7. ustawy z dnia 26 września 1922 r. (Dz. U. Rz. P. Nr. 90. poz. 828) w brzmieniu, ustalonem ustawą z dnia 16 lipca 1924 r. (Dz. U. Rz. P. Nr. 75. poz. 740), nie może być uważane za równoznaczne z ukończeniem studjów wyższych w rozumieniu art. 43. ustawy uposażeniowej z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. Rz. P. Nr. 116. poz. 924), wobec czego nauczycielowi szkoły powszechnej, który złożył taki uproszczony egzamin, nie przysługuje na tej podstawie uposażenie według art. 31. ustawy uposażeniowej.

Złożenie egzaminu uproszczonego na nauczyciela szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich daje możność kandydatowi do ubiegania się o nadanie mu posady nauczycielskiej w jednej z wymienionych szkół, jako kandydatowi, posiadającemu kwalifikacje, wymagane od nauczycieli tej kategorji.

Za Kuratora Okręgu Szkolnego: *Dr Pilecki* wr.
Naczelnik Wydziału.

---

39.

L. I. P. 882/27. Kraków, dnia 5 lutego 1927 r.

Do

**Rad Szkolnych Powiatowych i Kierownictw publicznych szkół powszechnych w Okręgu — w sprawie wydawania poświadczeń urzędowych.**

Ministerstwo W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 18 stycznia 1927 r. Nr. I. 3720/26. oznajmiło, iż w razie niemożności wydania duplikatu świadectwa szkolnego, należy wydawać zaświadczenia urzędowe według obowiązujących przepisów z tem zastrzeżeniem, że zaświadczenia tego rodzaju mają wydawać Inspektorowie Szkolni w każdym poszczególnym przypadku po szczegółowem zbadaniu sprawy, protokolarnem przesłuchaniu interesowanych osób — w razie potrzeby nawet pod przysięgą. Zaświadczenia te mogą być wydawane tylko w bardzo wyjątkowych wypadkach i pod najdalej sięgającemi zastrzeżeniami co do wiarygodności świadków, za wiedzą i zgodą Kuratorjum.

Zauważa się, że zeznania uczniów — kolegów co do uzyskania promocji nie mogą być pewne i nie przedstawiają najczęściej istotnej wartości.

Za Kuratora Okręgu Szkolnego: *Dr Pilecki* wr.
Naczelnik Wydziału.

---

40.

L. II. 7786/26. Kraków, dnia 29 stycznia 1927 r.

Do

**Dyrekcyj wszystkich gimnazjów państwowych i prywatnych w Okręgu — w sprawie wyników i przeprowadzania egzaminu dojrzałości.**

I.

Egzamin dojrzałości, przeprowadzony po raz pierwszy na podstawie rozporządzenia Ministerstwa WR. i OP. z dnia 19 grudnia 1925. r. L. II. 18655, pod przewodnictwem nietylko zawodowych pedagogów lecz także wybitnych uczonych fachowych, nasunął szereg spostrzeżeń i uwag, które wymagają, aby Dyrekcje i Grona nauczycielskie z niemi się bliżej poznały, a wynikające wnioski w praktyce szkolnej należycie zastosowały.

Jakkolwiek sprawozdania stwierdziły, że zakres wiedzy materjalnej, jako-

też sposób posługiwania się nią i stopień rozwoju umysłowego, są, naogół biorąc, jeszcze wystarczające i odpowiadają wymaganiom programowym, to jednak wyłoniło się wiele momentów, zarówno w treściowem ujęciu jak w normalnem przeprowadzeniu, które wymagają zasadniczej zmiany i naprawy.

**W wypracowaniach piśmiennych** z zakresu języka polskiego zwraca uwagę fakt, że uczniowie wybierali przeważnie takie tematy, które dawały większą możność mechanicznego odtwarzania treści, natomiast unikali zagadnień, wymagających pewnego wysiłku wyobraźni twórczej i myśli krytycznej. Coprawda piszący wykazywali często nawet znaczną sumę wiadomości, jednak nie umieli ich zestawić i uporządkować, stąd w układzie albo zamęt, albo mechaniczne odtwarzanie. Ta niemoc konstrukcji przejawia się w powszechnem nieomal braku wstępu, w niedostatecznem przeprowadzeniu osnowy głównej przy pomijaniu argumentacji i w niezdolności wysnuwania końcowych wniosków.

Abiturjenci wykazali także nieudolność w zdawaniu sobie sprawy z treści pojęć, których nie umieli analizować, co wyszło na jaw w związku z takiemi pojęciami jak mocarstwowe stanowisko, ład a karność, wychowawczy wpływ. Zawodziła również zdolność koncentrowania wiadomości, zaczerpniętych z różnych nauk szczegółowych, około pewnego zasadniczego ośrodka myślowego. I tak, pisząc o mocarstwowem stanowisku Polski, odtwarzali tylko momenty natury politycznej, na podstawie nauki historji, pomijając zupełnie czynniki kulturalne, poznane w związku z historją literatury.

Te ujemne przejawy, występujące w wypracowaniach piśmiennych, są niewątpliwie wynikiem całego splotu usterek, popełnianych w ciągu kilkuletniej nauki szkolnej. Dotyczy to przedewszystkiem wyboru tematów, które w znacznej mierze pod względem treści są literackie, a pod względem formalnym mają charakter reprodukcji. W tym kierunku należy na przyszłość wprowadzić znaczne urozmaicenie tak w treści, jakoteż w formie wypracowań, uwzględniając ściślej wytyczne Programu ministerjalnego.

Następnie należy położyć większy nacisk na dyspozycję czyli plan, którego zadaniem jest logiczny podział zebranego materjału. W związku z tem wyłoni się pewna przewodnia i zasadnicza myśl, na usługach której staną pewne argumenty, znajdujące wyraz w wypowiadanych sądach i w wysnuwanych wnioskach. Postępowanie takie należy stosować w ćwiczeniach w dysponowaniu czytanych ustępów, w wypracowaniach pisemnych już od klas niższych, w ćwiczeniach w mówieniu, tudzież we wszelkiego rodzaju referatach tak w obowiązkowej nauce szkolnej, jakoteż w Kółkach naukowych.

Swoją współpracę i pomoc w tym kierunku winni oddać na usługi nauczyciele propedeutyki filozoficznej w związku z omawianiem podziału logicznego (partitio, divisio), jak również nauczyciele matematyki, posługujący się w pewnych działach swej nauki dowodzeniem logicznem i operujący ustawicznie pojęciami takiemi jak założenie, twierdzenie, wniosek.

Nie wystarcza też uzbroić uczniów w luźne wiadomości, lecz trzeba im jeszcze dać możność wyzyskania ich, połączenia z innemi gałęziami wiedzy i syntetycznego ułożenia w całość. Zasada koncentracji, na usługach której stoją tabele konspekcyjne, winna w szerokiej mierze znaleźć zastosowanie w nauczaniu szkolnem.

Ażeby uczniom dać sposobność szerszego wypowiedzenia się na podstawie głębszego przemyślenia, można w kl. VII i VIII, we wszystkich przedmiotach, z których pisze się zadania maturyczne, wyznaczyć, w miarę potrzeby, po 2 godziny na opracowanie.

Usterki ortograficzne, które dawniej już w gimnazjum niższem były rzadkością, pojawiają się dzisiaj wcale często nawet w zadaniach maturycznych wszystkich przedmiotów, pisanych po polsku. Również interpunkcja jest błędna lub też napotykało się na zupełny jej brak. Takiego stanu rzeczy nie wolno dalej cierpieć, jednak sposoby zaradcze należy stosować już w nauce szkolnej.

W tłumaczeniu z języków starożytnych spotykało się często zdania nieudolne, zbyt niewolniczo idące za tekstem oryginału, bez odpowiedniego wygładzenia i przystosowania do ducha języka polskiego. Systematyczne ćwiczenia w ciągu nauki szkolnej powinny w tym kierunku wyrobić należyte uświadomienie.

Również forma zewnętrzna pozostawia wiele do życzenia. W związku z brakiem dyspozycji zanika umiejętność członkowania architektonicznego myśli, znajdująca zewnętrzny wyraz w pisaniu odstępami; nie przestrzega się należycie nawet marginesu, tak potrzebnego do zapisywania uwag przy poprawianiu wypracowania; razi też brak staranności o zewnętrzny wygląd zadania, przyczem najwięcej daje się odczuć trudno czytelne pismo.

Stwierdzono w niektórych wypadkach, że nie przestrzegano ściśle zewnętrznej samodzielności w wypracowaniach pisemnych, zwłaszcza matematycznych i historycznych, skutkiem czego uczniowie odpisywali albo z podręcznika albo od kolegów. Aby temu stanowi rzeczy na przyszłość zapobiec, należy abiturjentów w należytej odległości od siebie posadzić, a inwigilację tak ściśle przeprowadzić, by uniemożliwić jakiekolwiek posługiwanie się pomocą obcą.

Poprawianie zadań wypadło naogół starannie i dokładnie, jednak zdarzały się wypadki, że zadania pozbawione były wymaganej charakterystyki. Nierzadko spotykało się zadania z przesadną notą w kierunku dodatnim, by móc ucznia dopuścić do egzaminu ustnego, lub go od tego egzaminu zwolnić.

Noty przed wpisaniem należy dokładnie rozważyć i w razie stwierdzonej konieczności nie uchylać się przed wpisaniem noty ujemnej, aby stwierdzić właściwy stan rzeczy. Nie oznaczano także należycie na marginesie rodzaju błędów, co w przyszłości należy zastosować, posługując się na-

stępującemi skrótami: o = błąd ortograficzny, g = b. gramatyczny, rz. = b. rzeczowy, sz = b. w szyku, s = b. stylistyczny.

II.

**Ustny egzamin dojrzałości** powinien wykazać odpowiedni rozwój umysłowy, który polega na samodzielności sądów na podstawie rzetelnie przyswojonego materjału faktycznego z różnych dziedzin naukowych, ujętych w pewien system, posiadający zdolność zastosowania do rzeczywistości historycznej i współczesnej. Metody, ktore do tego celu prowadzą, to analiza, stwierdzająca uzdatnienie do rozkładania pewnej całości na części, i synteza, polegająca na tworzeniu nowej całości na podstawie pewnych elementów, przyczem także rozumowanie tak indukcyjne jak dedukcyjne znachodzą odpowiedni wyraz. Zewnętrzne formy zaś, w których te funkcje myślowe znajdują swoje wcielenie, to krótkie sprawozdanie, rozmowa i dyskusja. W praktycznem zastosowaniu zachodzą różne niewłaściwości, utrudniające rozeznanie się w istotnej wartości wiedzy materjalnej i formalnego rozwoju badanych abiturjentów.

Nie jest więc rzeczą właściwą jednostronna katecheza, polegająca na zadawaniu drobiazgowych i szczegółowych pytań i zadowalanie się kilkuwyrazowemi, czasem z trudem wydobywanemi odpowiedziami. Uczniowie nie umieją mówić swobodnie, budować logicznych okresów, a chętnie posługują się w odpowiedzi częściami zdań lub wprost pojedyńczemi wyrazami. Przytem nauczyciel nieraz nazbyt natarczywie wymaga określeń ideowych w tem ujęciu, na które jego umysłowość jest nastawiona i które uczniom podczas roku szkolnego poddawał. Zło potęguje się jeszcze przez to, że egzaminatorzy sami za dużo mówią, podsuwają abiturjentom odpowiedzi, przerywają je w środku zdania i sami kończą albo powtarzają bezmyślnie odpowiedzi uczniów, a czasem nawet swoje własne. W związku z takiem postępowaniem nauczyciela pozostaje ze strony ucznia ciągłe oglądanie się na pomoc, do której widocznie przywykł w długiem nauczaniu szkolnem. Taki sposób postępowania nie pozwala ujawnić wystarczająco zdolności wypowiadania się abiturjenta i nie daje pojęcia ani o samodzielności ani o rozmiarze przyswojonej wiedzy.

Ażeby temu stanowi rzeczy zapobiec, należy w przyszłości wprowadzić w życie następujący sposób postępowania:

Abiturjent otrzymuje z jakiegokolwiek przedmiotu jakieś zagadnienie (zadanie, tekst) do rozwiązania, tudzież odpowiednie pomoce naukowe (tablice logarytmowe, mikroskop, preparat, przyrząd fizykalny, ilustrację) nad czem winien się przez kilka minut zastanowić. Po zastanowieniu się następuje odpowiedź bądź w formie krótkiego referatu, bądź w formie rozwiązywania zagadnienia. Egzaminator w pierwszej formie odpowiedzi zajmuje

rolę cierpliwego słuchacza, z wyjątkiem matematyki, o ile jest zagadnienie dyskusyjne, poczem dopiero w formie kollokwjum bada popełnione w odpowiedzi usterki, lub też w drugiej formie rozszerza i pogłębia treść danej grupy zjawisk. Przytem należy także abiturjentowi dawać sposobność do wykazania jego samodzielnej pracy w danym kierunku na podstawie dobrowolnej lektury uzupełniającej.

Egzaminator winien dbać o to, ażeby abitutrjent, obok rzetelnej wiedzy, znalazł także sposobność do samodzielnego wypowiadania sądu o stosunkach, zachodzących pomiędzy zjawiskami, do samodzielnego wnioskowania, osobistego odczuwania i przeżywania, zwłaszcza estetycznego i etycznego, do ujawniania osobistych dyspozycyj woluntatywnych, wogóle do osobistej sytenzy. Pytania zaś, zwłaszcza w przedmiotach humanistycznych, winny być, ile możności, tak postawione, aby obejmowały pewne zjawisko, dające się przedstawić w przebiegu historycznym aż do współczesności, którą bieżące życie niesie.

Dalszym przejawem ujemnym, podobnie jak w wypracowaniach piśmiennych, jest nieumiejętność kojarzenia wyobrażeń w wypadkach, gdy egzaminator pewnego przedmiotu mimochodem potrąca o analogiczne zagadnienia z innego przedmiotu. Taki stan rzeczy świadczy o mechanicznem „szufladkowaniu“ wiedzy, zacieśniającej się tylko do wiadomości w jednym przedmiocie, od którego nie prowadzą już linje kojarzące do przedmiotów innych, a skutkiem tego nie mogło się rozwinąć swobodne niemi władanie. To też na znaczne trudności napotyka np. łączenie faktów historycznych i geograficznych z literackiemi. Świadczy to znowu, że w nauczaniu szkolnem nie stosowano koncentracji, wskazanej okolicznościami.

Każdy nauczyciel winien o tem pamiętać, że poszczególne wiadomości — z pominięciem szczegółów i drobiazgów — winien zawsze ujmować w całość systematyczną i ciągłą, bo to dopiero daje wiedzę. W ciągu nauki szkolnej należy przygotowywać młode umysły do skupienia, scalania i zgłębiania wiedzy, bo tylko w ten sposób wyćwiczy się pewien zasób wiadomości, potrzebny dla każdej umiejętności, a nieodzowny także dla wszelkiego studjum akademickiego.

Do stwierdzenia stopnia umysłowego rozwoju i zasobu wiedzy przyczynia się także dobrowolna **lektura uzupełniająca.**

Z przedłożonych sprawozdań wynika, że znaczny odsetek abiturjentów wykazuje obfitą lekturę prywatną, jednakże jest ona przeważnie jednostronnie belletrystyczna, nadto niejednokrotnie egzaminujący nie zwraca na nią należytej uwagi. Ażeby temu stanowi rzeczy zapobiec, należy lekturę dobrowolną uzupełniającą już w ciągu nauki szkolnej otoczyć troskliwą opieką. Obok lektury belletrystycznej trzeba także uczniów skłaniać do uprawiania lektury naukowej ze wszystkich przedmiotów, atoli z uwzględnieniem indywidualnych uzdolnień i zamiłowań. Lekturę tego rodzaju należy

poddać pedagogicznej kontroli bądź w zakresie godzin szkolnych, bądź też na Kółkach naukowych.

Należy też uczniów skłaniać, ażeby ze swojej lektury prowadzili systematyczne zapiski, bo tylko w ten sposób uchroni się umysł od powierzchowności i płytkości. Dla tak prowadzonego studjum, poleconego zresztą już w jednym z okólników Kuratorjum, można udostępnić nietylko bibljoteki uczniowskie, lecz również bibljotekę nauczycielską. Na egzaminie dojrzałości zaś winien egzaminator lekturę dobrowolną wciągnąć w tok kollokwjum bądź okolicznościowo, bądź też wprost biorąc ją za podstawę egzaminu. Powyżej przedstawione postępowanie, polegające na zachęcie i uznaniu, będzie stanowiło walny bodziec do pogłębienia lektury, przyczyni się do rozwoju samodzielności myśli i pracy, wyrobi zamiłowanie książki i czytania, a pośrednio przygotuje ucznia do poważnych studjów naukowych.

Również zewnętrzna forma wysławiania się nie była zadowalająca. Abiturjenci popełniają liczne błędy w wymowie: zacinają i jąkają się, mówią niewyraźnie i pocichu, odpowiadają jednem słowem, nie kończą zdania, a czasem nie wykazują należytego opanowania języka literackiego. Czytanie tekstów zaś, nawet po uprzedniem przygotowaniu się, razi monotonją, brakiem modulacji głosu, a nawet nie uwzględnieniem przestankowania. Także te usterki są ostatecznym wynikiem beztroski o formę mówienia w latach nauki szkolnej. Odpowiedzialność za ten stan rzeczy ciąży wprawdzie na wszystkich nauczycielach, jednakowoż głównie na nauczycielu języka ojczystego, bo rozporządza on ćwiczeniami w mówieniu, które należy w przyszłości w sposób owocniejszy wyzyskać. Wszyscy zaś inni nauczyciele powinni popierać na każdym kroku należytą dykcję, dbając o jej poprawność i piękno, skoro to jest jedną z najwidoczniejszych cech człowieka wykształconego, a w dzisiejszem życiu obywatelskiem jest jednym z wymagalników oddziaływania na bieg spraw publicznych. Niechaj zacny i szlachetny charakter przejawia się na zewnątrz w poprawnej i pięknej formie słownej!

## III.

**Z pośród poszczególnych przedmiotów**, wchodzących w zakres ustnego egzaminu dojrzałości, jedna grupa przedmiotów dostarczyła obfitego materjału do szczegółowych spostrzeżeń, druga natomiast, głównie z powodu Regulaminu obecnego, stosunkowo mało. Do grupy pierwszej wchodzą: język polski, oba języki starożytne, historja wraz z nauką o Polsce współczesnej i matematyka, do grupy drugiej zaś: religja, języki nowożytne, kultura klasyczna, fizyka i przyrodoznawstwo. W związku z tem zjawiskiem pozostają też uwagi szczegółowe.

**W języku polskim** niewszędzie kładziono równomierny nacisk na cało-

kształt piśmiennictwa polskiego z uwzględnieniem wybitnych epok. Były zakłady, gdzie prawie pomijano pisarzy politycznych XVI wieku, a kładziono jednostronny nacisk na epokę romantyczną. Zdarzały się też wypadki prześlizgiwania się po romantyźmie z położeniem wielkiego nacisku na czasy pozytywizmu. Tego rodzaju postępowanie, jako jednostronne i pozbawiające uczniów historycznej perspektywy, jest na przyszłość niedozwolone.

Również łączenie literackich prądów w Polsce z analogicznemi zjawiskami zagranicą, niewszędzie było zadowalające. Ograniczenie literackich prądów tylko do wytwórczości polskiej oznacza niczem nieusprawiedliwione ścieśnienie umysłowego widnokręgu młodzieży.

Nie uwzględniano również należycie, mimo wyraźnych przepisów obowiązującego Programu, nauki o języku polskim, która winna być poważnie traktowana jako dopełnienie strony literackiej. Nic więc dziwnego, że uczniowie, mimo lektury dzieł, w pięknym języku napisanych, nie odczuwają i nie rozumieją zalet dobrego i ładnego stylu, kiedy w czasie lektury kładzie się jednostronny nacisk tylko na opanowanie treści. Zdarzające się czasem rozbiory estetyczne nie mają wartości bez należycie postawionej nauki o języku w klasach wyższych.

Metoda egzaminowania, mająca spełnić swoje zadanie, może przybrać rozmaite formy. Pożądana jest więc analiza zadanego do interpretacji tekstu, nieczytanego jeszcze w klasie. Analizę taką powinien abiturjent sam przygotować według wzorów, praktykowanych w szkole, wypisując nawet na kartce zagadnienia, które dany tekst nasuwa.

Taka analiza powinna uwzględniać zarówno treść jak formę, zarówno twórcę jak epokę tworzenia, jednem słowem powinnaby zostawać w bliskiem sąsiedztwie naukowego rozpatrywania wytwórczości literackiej. Z punktu widzenia filologicznego należy więc poddać rozważaniu treść (stwierdzenie zrozumienia, objaśnienia rzeczowe i historyczne, plan czyli dyspozycję w związku z logicznem rozwojem myśli, zagadnienia i motywy z wykazaniem ich istnienia u tego samego autora, ewentualnie u innych); z punktu widzenia psychologicznego należy zbadać stosunek, zachodzący pomiędzy duchem twórczym a utworem (jakie przeżycie wywołało utwór, jaki wyraża pogląd na świat, jaki oddaje nastrój uczuciowy, próba charakterystyki autora co do temperamentu, typu duchowego, uzdolnienia obserwacyjnego); pod względem estetycznym pożądane jest omówienie właściwości, dotyczących formy utworu (środki artystycznej ekspresji jak tropy i figury, stosunek języka do treści i nastroju, strona metryczna, sposoby charakteryzowania działających osób, ogólna ocena estetyczna z należytem uzasadnieniem, wreszcie także wartość etyczna); w stosunku do epoki, w której utwór powstał, należy poruszyć wybitne cechy, nadające jej swoiste piętno (tło dziejowe, dokumenty, charakteryzujące daną epokę jak motywy, styl, koloryt,

dzieło jako wyraz socjalno-psychicznych nastrojów i poglądów artystycznych, stosunek duchowy autora do ogólnej kultury).

Środkiem posiłkowym może być dobrowolna lektura uzupełniająca. Forma kollokwjalna może się rozwinąć tak jak wskazano w części ogólnej, należy jednak unikać podawania punktów dyspozycyjnych względnie węzłów kojarzeniowych, bo właśnie te momenty winien sobie abiturjent sam przygotować.

Abiturjentowi, wykazującemu oczytanie w literaturze krytycznej i estetycznej, można zadać pewien ustęp z dzieła krytycznego, w tym wypadku czytanego prywatnie, a na egzaminie należy żądać, aby przytoczył przykłady z nauki szkolnej lub lektury prywatnej, ilustrujące syntezę krytyka, przyczem pozostaje jeszcze szerokie pole do porównawczego omawiania pewnych motywów na podstawie lektury szkolnej i pracy domowej.

Nie od rzeczy będzie także wspomnieć, że również sama lektura dobrowolna może stanowić punkt wyjścia dla egzaminu. Egzaminator posługuje się przedłożonym spisem lektur, wybiera jakiś motyw lub problem i traktuje go porównawczo w zakresie samej lektury prywatnej, (omówienie motywu lub problemu, który się przejawia w kilku utworach), przyczem nie może być wyłączone także przejście do lektury szkolnej.

**W języku łacińskim** przepisany programem materjał naogół uwzględniono, jakkolwiek w niektórych wypadkach kładziono zbyt wielki nacisk na dobór tekstów przeważnie z jednego autora. Zrozumiano też błędnie regulamin, jakoby na egzaminie ustnym nie były dopuszczalne teksty poetyckie, skutkiem czego ograniczono się — niepotrzebnie — tylko do prozaików. Nie uwzględniono też łacińskich tekstów polskich pisarzy średniowiecznych i z XVI wieku.

Abiturjenci wykazali małą biegłość w rozumieniu tekstów, w znajomości gramatyki, jakoteż w opanowaniu wiadomości z zakresu starożytności. Zapas słownikowy (słowa, zwroty, wyrażenia techniczne) nieraz był bardzo szczupły, a uczniowie nie rozumieli czasem wyrazów pochodzenia łacińskiego, używanych w rodzimym języku potocznym. Wiadomości gramatyczne, o ile zachodziła potrzeba odwołania się do nich w toku tłumaczenia, były zupełnie skromne. Uczniowie nie dają sobie rady z tekstem, a co gorsza, nie umieją docierać do istotnych elementów w interpretowanym tekście (zdanie główne, poboczne, orzeczenie, podmiot), co następuje dopiero przy wydatnej pomocy ze strony egzaminatora. Także samo tłumaczenie przedstawia nieraz smutny widok. Dokonywa się ono, mimo podanych *ad hoc* ważniejszych słówek, zupełnie mechanicznie, słowo za słowem, bez zdolności do obejmowania większych kompleksów słów i rozeznawania się w całej budowie zdań i okresów.

W egzaminowaniu z filologji klasycznej należy w przyszłości przestrzegać następującego sposobu postępowania: Egzaminowanie opiera się

na tekście, stanowiącym, ile możności, pewną zamkniętą w sobie całość treściową, zupełnie nowym, nieznanym uczniowi ani z lektury szkolnej ani domowej, kontrolowanej przez nauczyciela. Uczeń otrzymuje tekst i przygotowuje sobie tłumaczenie mniej więcej w okresie 10—15 minut. Następnie odczytuje tekst i podaje streszczenie na dowód, w jakim stopniu zrozumiał treść, poczem idzie tłumaczenie, zupełnie samodzielne, nieprzerywane przez żadne uwagi egzaminatora, który dopiero po dokonaniu tłumaczeniu omawia usterki. Po ustaleniu tłumaczenia odbywa się kollokwjum, dotyczące pewnych momentów treści i formy. Abiturjent zdaje sprawę, u którego autora i gdzie znajdują się takie same, podobne lub ewentualnie przeciwne poglądy; wyjaśnia, pod jakiemi wpływami dany autor zostawał i jaki wpływ wywierał na rozwój wartości kulturalnych czasów późniejszych, z szczególnem uwzględnieniem stosunków polskich; uwzględnia tło historyczne i wiadomości z zakresu kultury starożytnej (literatura, sztuka, życie prywatne i publiczne), przyczem unika zbyt drobiazgowych szczegółów, stanowiących zbyteczny balast pamięciowy.

Co się tyczy egzaminowania z **kultury klasycznej** w gimnazjach klasycznych nowego typu, należy postępować w sposób właśnie co wyjaśniony, opierając kollokwjum bądź na tekście łacińskim, bądź greckim, o ile uczeń zdaje jeden z tych przedmiotów. O ile zaś uczeń egzaminu z języka nie zdaje, wówczas należy oprzeć egzamin na tekście, w szkole przerobionym, rzadziej na jakiemś wzorowem tłumaczeniu polskiem, lub na ilustracji zabytku budownictwa i rzeźby, które abiturjent winien objaśnić. Szczególny nacisk należy położyć na łączeniu momentów kultury klasycznej z odnośnemi zjawiskami w dziejach kultury czasów nowszych, zwłaszcza kultury polskiej, wymagając wykazywania pokrewieństwa i zależności motywów. Unikać należy wiadomości przyswojonych mechanicznie z jakiego podręcznika.

**W językach nowożytnych** stwierdzono małe wiadomości gramatyczne i słabe władanie językiem praktycznym. Tym niedomaganiom winno przeciwdziałać wytyczone Programem nauczanie języków nowożytnych.

Na egzaminie ustnym należy abiturjentowi przedłożyć nieprzerabiany w nauce szkolnej tekst, jednak leżący w zakresie wyobrażeń i słów znanych, do przeczytania i zreferowania. W nawiązanem kollokwjum należy stwierdzić zrozumienie treści, wyjaśnić zjawiska i problemy, przyczem trzeba łączyć je z treścią materjału przerobionego bądź w szkole, bądź w lekturze prywatnej, kładąc szczególny nacisk na właściwości kraju i ludności, tudzież na przejawy kultury materjalnej i duchowej danego narodu. Punkt wyjścia egzaminu może także stanowić ilustracja (scena rodzajowa, krajobraz, obraz historyczny, ilustracja sceny dramatycznej z lektury dobrowolnej, a nawet portret) o treści, dostępnej dla pojęć abiturjenta, przyczem kollokwjum należy przeprowadzić w sposób, powyżej wskazany. Na zakończenie można jeszcze

omówić wypracowanie piśmienne pod względem językowym, zwłaszcza, jeżeli wykazuje ono rażące usterki gramatyczne.

W egzaminie **z historji** stwierdzono w pewnych wypadkach jednostronne uwzględnienie tylko dziejów polskich z pominięciem dziejów powszechnych, nadto przemilczanie geografji Polski zarówno współczesnej jak historycznej. Przyswojone przez uczniów wiadomości faktyczne zadowalały, jednak nie zadowalał rozwój zmysłu orjentacyjnego w historji i metoda egzaminowania.

Również w historji podstawę egzaminu stanowić będzie zazwyczaj tekst źródłowy tak dobrany, aby w jego centrum tkwiło jakieś ważne zjawisko lub zagadnienie historyczne. Po przeczytaniu podaje abiturjent treść czytanego wyjątku, a następnie dokonywa się analiza najważniejszych pojęć, napotkanych w tekście, tudzież omówienie faktu w jego przebiegu dziejowym łącznie z ważniejszemi rozgałęzieniami. Szczególniejszy nacisk należy położyć na stosunek do najbliższych sąsiadów i na związek z światowemi prądami kulturalnemi, oddziaływającemi na Polskę. Obok dziejów politycznych należy uwzględniać także stosunki ekonomiczne, społeczne, kulturalne, dążąc do tego, aby każdy przejaw przeprowadzić możliwie aż do chwili współczesnej, przyczem należy położyć nacisk na zrozumienie potrzeb państwowości polskiej.

Przy przedstawieniu głównego problemu egzaminator pozostawia abiturjentowi swobodę wypowiedzenia się, poczem dopiero rzecz prostuje lub uzupełni; w innych wypadkach wskazana jest forma kollokwjalna.

W zakresie **matematyki** stwierdzono niejednokrotnie zupełne pomijanie zagadnień dyskusyjnych, w których przecież nadarza się doskonała sposobność wykazania, że uczeń posiada wyrobioną sprawność myślenia. Tu i ówdzie okazało się także, że uczniom brak podstawowych wzorów, potrzebnych do rozwiązywania zagadnień, nadto ujawniła się mała wprawa w przeprowadzeniu najprostszych operacyj rachunkowych. Toteż w ciągu nauki szkolnej należy usilnie dążyć do tego, aby wyrównać braki, jakie w tych kierunkach istnieją. Uczeń powinien dojść do tego, aby opanował rozumowo najprostsze zależności matematyczne i umiał rozwiązać samodzielnie zasadnicze typy zadań w odpowiedniem zastosowaniu.

W postępowaniu metodycznem zaś należy przestrzegać następujących wskazań: Po zastanowieniu się nad otrzymanem do rozwiązania zagadnieniem uczeń winien przedstawić ogólnie sposób, w jaki zamierza dokonać rozwiązania. W związku z tem nie należy pomijać dyskusji nad odpowiednim sposobem rozwiązania. Po ustaleniu sposobu postępowania powinien uczeń dokonać rozwiązania zagadnienia. Potem dopiero może egzaminator poczynić poprawki, zwrócić uwagę na usterki. Formę poboczną egzaminowania może także stanowić rozmowa o wartościach matematycznych w związku z życiem praktycznem lub z temi ogólnemi zagadnieniami

teoretycznemi, do których rozwiązania dążą także inne nauki. Zagadnienia, podane do rozwiązania, powinnyby zostawać w pewnym związku z potrzebami życia praktycznego, przyczem należy unikać zbyt sztucznych, nierealnych konstrukcyj.

Kuratorjum zwraca uwagę na odpowiedzialność gron nauczycielskich za poziom wymagań i ocenę postępów młodzieży, jaka zaciążyła na nich skutkiem nowego Regulaminu, dającego możność daleko idących zwolnień tych uczniów, którzy na to zasługują. Odpowiedzialność ta zaciągnięta jest wobec szkół akademickich, przyjmujących abiturjentów szkół średnich, jakoteż wobec społeczeństwa, otrzymującego całe szeregi młodzieży o średniem wykształceniu.

Toteż należy zmienić czasem jeszcze spotykany, niewłaściwy sposób uczenia, zastępując metodę biernego przyswajania wiedzy metodą aktywną, wyrabiającą zamiłowanie wiedzy i samodzielność pracy, przyczem należy uczniów przyzwyczajać do jasnego układu myśli, a poprawnego i biegłego wyrażania się tak w mowie, jakoteż w piśmie. Przy wszelkich promocjach (egzaminy wstępne, poprawcze, przejście z klasy do klasy) trzeba stosować właściwą miarę wymagań, zapewniającą selekcję uzdolnień.

Na egzaminach zaś należy kandydatowi dać możność wykazania zdolności orjentowania się w zagadnieniach, sposobność do okazania zasobów wiedzy, zdobytej bądź w szkole, bądź pracą prywatną, przyczem nie należy krępować swobodnego wypowiadania myśli.

Uwagi, wypowiedziane w niniejszym okólniku i ogólny stan nauki w zakładzie mają być przedmiotem osobnego posiedzenia Rady Pedagogicznej. Po dokładnem zaznajomieniu się z treścią okólnika, przez każdego nauczyciela, jeden z nauczycieli wygłosi w tej sprawie referat, poczem odpowiednio poprowadzona dyskusja nasunie wiele dodatkowych wskazań, mających na celu podniesienie poziomu nauczania w ogólności i w poszczególnych przedmiotach.

Kuratorjum wychodzi z zasady, że za stan nauki i wychowania w szkole są solidarnie odpowiedzialni wszyscy nauczyciele i dlatego spodziewa się, że starsi i doświadczeńsi nie poskąpią swych uwag w kierunku udoskonalenia pracy nauczającej i jej wyników także w innych przedmiotach.

Kuratorjum nie wątpi, że po pewnym czasie każdy zakład zacznie wykazywać swoiste i wybitne cechy w kierunku wychowania, nauczania i poziomu umysłowego swoich wychowanków.

Kurator Okręgu Szkolnego: wz. *Przyjemski* wr.
Naczelnik Wydziału.

---

41.

**Spis prywatnych szkół średnich ogólnokształcących na obszarze Kuratorjum Okręgu Szkolnego Krakowskiego, ustalonych rozporządzeniem Ministerstwa WR. i OP. z dnia 5 stycznia 1927 r. Nr. II. 15226/26.**

(Ciąg dalszy).

1. Dębowiec: Collegium męskie Księży Saletynów.
2. Wadowice: Collegium Marianum męskie Księży Pallottynów.
3. Rabka: Szkoła średnia męska sanatoryjna Dr. Jana Wieczorkowskiego.
4. Jasło: Sześcioklasowa szkoła średnia żeńska SS. Wizytek.
5. Kraków (Nowa Wieś): 5-klasowa szkoła średnia męska Księży Misjonarzy.
6. Biała: Gimnazjum żeńskie im. św. Hildegardy Córek Bożej Miłości.
7. Wadowice: Collegium męskie OO. Karmelitów Bosych.
8. Kraków: Iuvenat męski OO. Paulinów.

---

42.

## Ruch służbowy.

### Seminarja nauczycielskie.

Ministerstwo WR. i OP. rozporządzeniem z dnia 23 grudnia 1926 r. Nr. I. 19131/26 zamianowało z dniem 1 września 1927 r. p. *Juljana Icieka*, tymczasowego nauczyciela szkoły ćwiczeń państwowego seminarjum nauczycielskiego męskiego w Starym Sączu, nauczycielem szkoły ćwiczeń państwowego seminarjum nauczycielskiego męskiego w Starym Sączu.

Ministerstwo WR. i OP. rozporzędzeniem z dnia 23 grudnia 1926 r. Nr. I. 19131/26 zamianowało p. *Józefa Przybyłowicza*, nauczyciela szkoły powszechnej w Starym Sączu, nauczycielem szkoły ćwiczeń państwowego seminarjum nauczycielskiego męskiego w Starym Sączu.

### Szkoły średnie ogólnokształcące.

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Krakowskiego rozporządzeniem z dnia 17 stycznia 1927 r. L. II. 193/27 przeniosło od dnia 1 lutego 1927 r. p. *Władysława Rzepeckiego*, tymczasowego nauczyciela, z państwowego gimnazjum im. St. Konarskiego w Mielcu, do państwowego gimnazjum III. im. A. Mickiewicza w Tarnowie.

---

43.

## Egzaminy ustne dla eksternów na W. K. N.

Egzaminy ustne dla eksternów na państwowym Wyższym Kursie Na-

uczycielskim w Krakowie rozpoczną się w r. 1927 w terminie zimowym dnia 28 lutego, w terminie jesiennym dnia 24 października.

Terminy egzaminów praktycznego i piśmiennego wyznaczy Dyrekcja W. K. N. we własnym zakresie i zawiadomi o nich dopuszczonych kandydatów.

---

44.

**Kradzież pieczęci urzędowej.**

Dnia 28 października 1926 r. skradziono z kancelarji szkoły powszechnej 7-klasowej im. Bartosza Głowackiego w Krakowie pieczęć urzędową, okrągłą z orłem polskim.

Zawiadamiając o tem, poleca się wszystkie wątpliwe dokumenty i świadectwa szkolne zwracać Zarządowi tej szkoły, celem stwierdzenia ich autentyczności.

---

45.

**Pomieszczenie biur Wydziału Szkolnictwa Powszechnego K. O. S. K.**

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Krakowskiego podaje do wiadomości, że biura Wydziału Szkolnictwa Powszechnego (I.) mieszczą się obecnie na III. piętrze gmachu Oddziału P. K. O. przy ul. Dietlowskiej; — wejście boczne od strony ulicy Starowiślnej.

---

46.

## Konkursy.

**Z terminem czterotygodniowym od daty ukazania się niniejszego N-ru Dziennika Urzędowego.**

Rada Szkolna Powiatowa w Bochni ogłasza niniejszem konkurs, celem stałego obsadzenia następujących posad kierowników szkół:

1) 1-kl. w Barczkowie, mieszkania niema. Gruntu jest 66 a 17 m²;
„ w Bełdnie, mieszkanie składa się z dwóch pokoi i kuchni, nadto 29 a 14 m² gruntu;
„ w Podgrabiu ad Niepołomice, mieszkanie składa się z 1 pokoju i kuchni, 57 a 55 m² gruntu;
„ w Niedarach, mieszkanie składa się z 1 pokoju i kuchni, 2 ha 92 a 8 m² gruntu;
„ w Łomnej, mieszkania niema, 46 a 89 m² gruntu;
„ w Kamyku, mieszkania niema i gruntu niema;

2) 3-kl. w Leszczynie, mieszkanie składa się z 2 pokoi i kuchni, 63 a 14 m² gruntu;
„ w Tarnawie, mieszkanie składa się z 1 pokoju i kuchni, 11 a 37 m² gruntu;
„ w Rozdzielu, mieszkanie składa się z 2 pokoi i kuchni, 14 a 82 m² gruntu;
„ w Żegocinie, mieszkanie składa się z 3 pokoi i kuchni, 89 a 16 m² gruntu;
3) 4-kl. w Trzcianie, mieszkanie składa się z 1 pokoju i kuchni, 2 ha 16 a 11 m² gruntu;
„ w Zbydniowie, mieszkanie składa się z 1 pokoju i kuchni, 56 a gruntu;
4) 7-kl. w Rajbrocie, mieszkanie składa się z 2 pokoi i kuchni, 86 a 32 m² gruntu.

Odpowiednio udokumentowane podania należy wnosić drogą służbową do Rady Szkolnej Powiatowej w Bochni.

Pierwszeństwo w otrzymaniu posady w Rajbrocie będą mieli kandydaci z egzaminem wydziałowym lub Wyższym Kursem Nauczycielskim.

---

Rada Szkolna Powiatowa w Dąbrowie ogłasza konkurs na następujące posady:

1) kierownika szkoły 4-klasowej powszechnej mieszanej w Jadownikach Mokrych;

2) kierownika szkoły 2-klasowej powszechnej w Smykowie Wielkim;

3) nauczyciela samoistnego 1-klasowej szkoły powszechnej publicznej w Ujściu Jezuickiem.

Przy szkołach 1) i 3) jest mieszkanie i grunt.

Podania, należycie udokumentowane, należy wnosić w drodze przepisanej do Rady Szkolnej Powiatowej w Dąbrowie.

---

Rada Szkolna Powiatowa w Gorlicach ogłasza niniejszem konkurs, celem stałego obsadzenia posady:

1) kierownika szkoły 7-klasowej męskiej w Gorlicach.

O posadę tę ubiegać się mogą osoby, posiadające kwalifikacje do nauczania w szkołach powszechnych, oraz egzamin w Państwowym Instytucie Nauczycielskim, albo egzamin na Wyższym Kursie Nauczycielskim, względnie egzamin wydziałowy.

Podania, należycie udokumentowane, należy wnosić do Rady Szkolnej Powiatowej w Gorlicach za pośrednictwem swej władzy przełożonej.

---

Rada Szkolna Powiatowa w Grybowie ogłasza konkurs na stanowisko kierownika 6-klasowej szkoły powszechnej w Krużlowej Wyżnej.

Mieszkanie służbowe i ogród szkolny jest. Pierwszeństwo mają mężczyźni z egzaminem wydziałowym względnie z ukończonym Wyższym Kursem Nauczycielskim.

Podania, należycie udokumentowane, należy wnosić za pośrednictwem władzy przełożonej do Rady Szkolnej Powiatowej w Grybowie.

---

Rada Szkolna Powiatowa w Mielcu ogłasza niniejszem konkurs, celem stałego obsadzenia następujących posad:

1. Kierownika szkoły 4-klasowej w Trzcianie,
2. „ „ 3-klasowej w Podborzu,
3. „ „ 2-klasowej w Kębłowie,
4. „ „ 5-klasowej w Woli Wadowskiej,
5. „ „ 3-klasowej w Dulczy Wielkiej,
6. „ „ 3-klasowej w Żarówce,
7. „ „ 2-klasowej w Rożniatowie,
8. Na posady nauczycieli samoistnych w szkołach 1-klasowych w Hykach Dębiakach i Grochowem.

Szkoły pod 1, 2, 3, mają nowe budynki szkolne z pomieszkaniami, ogrody szkolne oraz grunt do użytku kierownika szkoły. Szkoła pod 4 ma piętrowy budynek szkolny wraz z pomieszkaniem oraz duży ogród szkolny.

Należycie udokumentowane podania należy wnosić za pośrednictwem Władzy przełożonej do Rady Szkolnej Powiatowej w Mielcu.

---

Rada Szkolna Powiatowa w Wadowicach ogłasza konkurs, celem stałego obsadzenia posad:

a) nauczyciela kierującego 2-klasowej szkoły mieszanej w Lgocie i Sosnowicach, oraz 5-klasowej mieszanej w Tarnawie dolnej;

b) nauczyciela (lki) 5 klasowej szkoły mieszanej w Brodach. Należycie udokumentowane podania wnosić należy w drodze służbowej do Rady Szkolnej Powiatowej w Wadowicach.

---

Rada Szkolna Powiatowa w Ropczycach ogłasza niniejszem konkurs, celem stałego obsadzenia następujących posad:

1. Kierownika (czki) szkoły 7-klasowej pow. żeńskiej w Ropczycach,
2. „ „ 2-klasowej pow. mieszanej w Kamionce,
3. „ „ 2-klasowej pow. mieszanej w Klęczanach,
4. „ „ 2-klasowej pow. mieszanej w Nawsiu,
5. „ „ 1-klasowej pow. mieszanej w Będziemyślu,
6. Kierownika (czki) szkoły 1-klasowej pow. miesz. w Łączkach Kucharskich.

Nauczycieli (lek) podwładnych:
szkoły 4-klasowej powszechnej mieszanej w Czarnej.

Na posadę nauczyciela (ki) kierującego (cej) w Ropczycach wymagany jest egzamin wydziałowy z którejkolwiek grupy, względnie świadectwo ukończenia Wyższego Kursu Nauczycielskiego.

Szkoły 7-klasowa żeńska w Ropczycach, 2-klasowa w Klęczanach, 1-klasowa w Będziemyślu i 1-klasowa w Łączkach Kucharskich nie posiadają własnych budynków. Mieszkań służbowych w tych miejscowościach również nie ma.

Podania, należycie udokumentowane, należy wnosić w drodze służbowej do Rady Szkolnej Powiatowej w Ropczycach.

---

W szkole 7-klasowej powszechnej w Gorlicach wakuje posada nauczycielki, uzdolnionej do prowadzenia gimnastyki.

Pierwszeństwo będą miały kandydatki, mające ukończony kurs wychowania fizycznego.

Reflektantki mogą wnosić podania do Rady Szkolnej Powiatowej w Gorlicach w terminie trzech tygodni od dnia ukazania się niniejszego numeru.

---

47.

## Ogłoszenia.

Dr Mieczysław Ziemnowicz: **Problemy wychowania współczesnego.** Warszawa-Kraków. 1927. Str. XVI+284.

Autor, obeznany dokładnie z prądami współczesnej myśli pedagogicznej w kraju i zagranicą, porusza w swej książce takie zagadnienia, jak istota i cel wychowania, wychowanie narodowe a państwowe, życie szkoły jako organu wychowania, metody pracy szkolnej, sprawa przebudowy szkoły i t. p.

Jest obowiązkiem każdego pedagoga, by zaznajomił się z tą książką. Poleca się do bibljotek nauczycielskich.

---

Kuratorjum zwraca uwagę Nauczycielstwa na wydawnictwa **„Przyjaciela Szkoły“** w Poznaniu p. t. „Tydzień Szkoły Pracy“ i „St. Szczepanowski jako apostoł edukacji narodowej“. J. Mirskiego.

„Tydzień Szkoły Pracy“. Referaty poświęcone zagadnieniu i metodzie szkoły pracy. Poznań 1926. Str. 112. Cena zł. 2.50. Skład główny: Wydawnictwo Przyjaciela Szkoły, Poznań.

Najaktualniejszem zagadnieniem w dziedzinie nauczania szkolnego jest metoda „szkoły twórczej“, zwanej „szkołą pracy“. Celem spopularyzowania metody tej zorganizowało Stowarzyszenie Nauczycielskie w Poznaniu w roku 1925 „Tydzień propagandy szkoły pracy“, który dzięki poparciu władz szkolnych wydał znakomite wyniki. Chcąc udostępnić dorobek „Tygod-

nia szkoły pracy" najszerszym warstwom nauczycielstwa, wydało Stowarzyszenie niedawno drukiem zbiór celniejszych referatów, wygłoszonych w czasie „Tygodnia".

Na pierwszem miejscu znajduje się rozprawa prof. Uniw. Warszawskiego Dr. B. Nawroczyńskiego p. t. „Główna zasada szkoły pracy". Inspektor szkolny Poprawski daje w artykule „Nowe drogi" historyczny pogląd na ewolucję zasady twórczości w nauczaniu. Wizytator nauki robót ręcznych Przyłuski (Warszawa) przedstawia praktyczne przykłady metody „szkoły pracy", również Dr W. Knapowska z dziedziny nauczania historji i F. Mędlewska z przyrody. Dr K. Nittmann pisze o społecznej doniosłości haseł, związanych z pojęciem „szkoły pracy" i o uczelniach Kerschensteinera, propagatora nowej szkoły w Niemczech.

„Stanisław Szczepanowski jako apostoł edukacji narodowej". Wydawnictwo Przyjaciela Szkoły. Poznań 1926. Str. 52. Cena zł. 2.

Pracę niniejszą wydano ku uczczeniu zasłużonego obywatela, wychowawcy narodowego w dwudziestopięciolecie jego śmierci.

---

Kuratorjum zwraca uwagę Nauczycielstwa na książkę Dr Jana Kinela, Dr Adama Krasuskiego i prof. Jana Noskiewicza p. t. **„Owady Krajowe"**. Jestto przewodnik do określania rzędów, rodzin i rodzajów w dwu zeszytach początkowych, wydany przez Zakład Narodowy im. Ossolińskich we Lwowie.

---

Nakładem Wydawnictwa Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie wyszła książka prof. Walerjana Krycińskiego p. t. **„Nowe metody nauczania rysunków w szkołach różnych typów"** o obfitym materjale ilustracyjnym.

---

Kuratorjum zwraca uwagę Księży prefektów i nauczycieli religji rzymsko-katolickiej szkół powszechnych na podręcznik ks. Józefa Boczara p. t. **„Dzieje Biblijne"**, część II. w nowem opracowaniu ks. Dr Gerarda Szmyda, prefekta gimnazjum im. Jana Długosza we Lwowie, wydany przez wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich.

„Dzieje Biblijne" ks. Boczara w nowem opracowaniu mają aprobatę Lwowskiej Kurji Metropolitalnej obrz. łać. i są ściśle przystosowane do programów nauczania religji rzym. kat. w szkołach powszechnych, a przytem ozdobione są odpowiednio dobranemi rycinami.

---

Kuratorjum zwraca uwagę Nauczycielstwa i młodzieży na **„Śpiewniczek religijny"** str. 64. Cena 24 gr. „Mały modlitewnik dla młodzieży" (wychowawczy) str. 64. Cena 30 gr. „Złote czytanki dla młodzieży". Tom I., II. i III-ci. Cena po 30 gr., wydane przez Ks. Józefa Makłowicza w Kołomyji.

---

Czcionkami Drukarni „Szkolnicy", Kraków, ul. Grzegórzecka 30.